

Nr 4 november 2013

AmnestyPress

Fotbollen som ger nya könsroller

**Georgien fem år
efter kriget**

**Oskyldigt dödsdömd
kämpar mot dödsstraff**

**Frankrike: Romer
tvångsvräks i tusental**

I korthet:

Clara Nsegue Eyí frigiven

Den 9 oktober frigavs den politiska aktivisten Clara Nsegue Eyí (se Fatta pennan nummer 3/2013). Hon hade hållits fängslad hos gendarmeriet i staden Mongomo i nordöstra delen av Ekvatorialguinea sedan den 26 juni utan att åtalas. Under tiden på polisstationen hade hon inte fått någon medicinsk behandling för den tumör hon har.

Clara Nsegue Eyí, också känd som Lola, är lärare och grundare av partiet PDJS, Demokratiska partiet för social rättvisa, som myndigheterna vägrar att registrera. Hon är också aktiv i MPP, den folkliga proteströrelsen som i samband med valet den 26 maj försökte organisera protester. Det styrande partiet PDGE, som leds av president Obiang Nguema, fick 99 procent av rösterna i valet.

Amnesty tror att de internationella protesterna bidrog till att Clara Nsegue Eyí till sist blev frigiven.

Fria mot borgen i Bahrain

Nadia Ali Yousef Saleh frigavs mot borgen den 2 oktober från kvinnohäktet i Issa i centrala Bahrain. Hon är gravid och väntas nedkomma i slutet av oktober. Rättegångsdatum sattes av domstolen till den 31 oktober. Nadia Ali Yousef Salehs man, Abd Ali Ibrahim Yousef Saleh sitter i fängelse, dömd till sex månader för bedrägeri. Nadia Ali Yousef Saleh åkte den 29 maj i bil tillsammans med sin man och sin mor när bilen stoppades vid en vägspärr. Mannen greps och hon fick order att inställa sig hos polisen i huvudstaden Manama nästa dag. Där bakbands hon av tre kvinnliga poliser som sedan misshandlade henne. Hon hölls sedan häktad till 2 oktober. Åtalet handlar om att hon ska ha förolämpat de tre poliserna.

Bloggaren och översättaren Mohammed Hassan Sudayf frigavs mot borgen den 3 oktober. Han är tillsammans med fotografen Hussain Hubail, som fortfarande sitter i häkte, anklagad för "uppvigling till hat mot regimen" och för att ha uppmanat till olagliga sammankomster. Mohammed Hassan Sudayf uppger att han misshandlats och utsatts för elchocker. Hans advokat Abdul-Aziz Moussa greps den 7 augusti efter att ha bevakat en domstolsförhandling med sin klient. Advokaten frigavs mot borgen den 21 augusti och ska ställas inför rätta den 30 december.

Nasrin Sotoudeh är fri

Amnesty välkomnade den 18 september att den framstående människorättsadvokaten Nasrin Sotoudeh och minst elva politiska aktivister hade frigivits från fängelse i Iran. Nasrin Sotoudeh tilldelades tillsammans med den iranske filmregissören Jafar Panahi EU-parlamentets Sacharovpris för år 2012.

Efter frigivningen tackade Nasrin Sotoudeh alla medlemmar av Amnesty International som har agerat för att få henne frigiven:

– Jag har hela tiden varit medveten om era insatser och vill tacka er och alla era kollegor för ert arbete.

Nasrin Sotoudeh dömdes i september 2010 till sex års fängelse för "propaganda mot systemet", "agerande mot statens säkerhet" och för sitt medlemskap CHRD, centret för människorättsförsvarare. Amnesty har betraktat Nasrin Sotoudeh som en samvetsfånge. Bland annat har fyra Amnestygrupper i

Sverige arbetat för hennes omedelbara och villkorslösa frigivning.

– Frigivningarna är ett steg i rätt riktning men kan bara vara det första steget som leder mot frigivning av alla samvetsfångar som hålls inspärrade enbart på grund av att de på ett fredligt sätt har utövat sina rättigheter, sade Hassiba Hadj Sahraoui, biträdande chef för Amnesty Internationals Mellanöstern- och Nordafrikaavdelning. ■

FOTO: ABE DIN TAHERKANEH/EMA/TT

Nasrin Sotoudeh återvände den 18 september till sitt hem i Teheran. Här med sonen Nima.

Shi Tao fri efter drygt åtta år

Efter åtta år och fyra månader i fängelse, fick Shi Tao sitt straff avkortat med 15 månader och han släpptes den 23 augusti. Sedan han frigavs har Amnesty haft kontakt med honom. Han berättade att han vilade upp sig efter de hårda åren i fängelse men att han hoppas kunna börja studera. Shi Tao har fått ta emot många besök av vänner sedan frigivningen

FOTO: ICPC/AI

Den kinesiske journalisten Shi Tao.

och tackade Amnesty för allt stöd han och hans mor fått under åren.

Shi Tao greps år 2004 och dömdes för att ha "spridit statshemligheter till utlandet". Hans "brott" var att han i ett mejl till en vän i USA berättat hur han och andra journalister fått stränga direktiv från det kinesiska kommunistpartiets propagandaavdelning för vad de fick rapportera om inför 15-årsdagen av massakern vid Himmelska fridens torg 4 juni 1989. I direktivet stod att myndigheterna befarade demonstrationer och alla nyhetsredaktioner uppmanades att "styra allmänheten rätt" genom att strikt hålla sig till kommunistpartiets officiella linje i sin rapportering och att mot-

arbeta protester genom negativ rapportering.

Direktivet spreds till myndigheter, media och olika regeringsorgan. Shi Tao deltog i ett informationsmöte och skickade anteckningarna från mötet till en kontakt i USA, som driver en webbsida för en välkänd kinesisk demokratirörelse, där mejlet publicerades.

Shi Tao greps och under rättegången användes hans mejlkorrespondens som enda bevisning. Han hade använt pseudonym men Yahoo lämnade ut information så att Shi Tao kunde spåras.

Yahoo påstod att de bara hade följt lokala lagar men har fått stark kritik för sitt agerande, bland annat från Amnesty International. ■

Ett brev kan betyda mycket!

– **Eskinder Nega** känner till att detta möte hålls i Stockholm idag. Journalisten Mesfin Negash påminde i ABF-huset den 14 september om att inte ens fängelsemurar kan stoppa information. Mesfin Negash flydde från Etiopien då han anklagades för terrorbrott och lever nu i exil i Sverige. Han var en av deltagarna vid det seminarium som Amnestys grupp 141 tagit initiativ till och som lockade cirka 250 besökare.

De svenska journalisterna Martin Schibbye och Johan Persson, som satt drygt ett år i etiopiskt fängelse, påminde om hur viktigt det är att fortsätta arbetet för att deras etiopiska kollegor ska frigges. Eskinder Nega är dömd till 18 års fängelse för högförräderi och terroristrelaterade brott. Det är åttonde gången han grips och åtalas för sitt journalistiska arbete och sin politiska aktivism. Hans hustru Serkalem Fasil födde parets son i fängelse år 2005 när hon själv var fängslad.

Etiopien är ett av Afrikas viktigare länder, befolkningen på snart 100 miljoner invånare är den tredje största i Afrika och landet har beskrivits som en ekonomisk framgångssaga. Svenska företag som H&M och Lundingruppen är några av dem som intresserar sig för etiopiska råvaror och arbetskraft. Etiopien är en viktig allierad till USA i "kriget mot terrorism" och i Arba Minch i södra Etiopien finns en av USA:s baser för drönare, obemannade plan, som används mot mål i Somalia och Jemen.

I augusti 2012 avled premiärminister Meles Zenawi efter att sedan 1980-talet ha lett TPLF, Tigrayfolkets befrielsefront, ursprungligen kommunister som såg Enver Hoxhas Albanien som sitt föredöme, till en militär seger 1991 mot den Sovjetstödta regim under Mengistu som hade styrt sedan mitten av 1970-talet.

Eskinder Nega är ett av fallen i kampanjen Letter Writing Marathon, som i Sverige kallas "Skriv för frihet" och som startar i november. Ett annat fall är Yorm Bopha, den kambodjanska aktivisten, som porträtterades i förra numret av Amnesty Press. Metoden är enkel; en individ som skriver för andra individer. Ibland kan breven nå snabbt resultat. Den 26 december 2011 meddelades att ungdomsaktivisten Jabbar Savalan, ett av fallen år 2011, hade frigivits i Azerbajdzjan. Brev skickas dock inte bara till myndigheter utan också till fångar. Ales Bialitski, nyligen belönad med Europarådets Vaclav Havel-pris, är Vitrysslands främste människorättsförsvarare och avtjänar sedan år 2011 ett fängelsestraff på 4,5 år. Ales Bialitski var ett av fallen år 2012 och beskrev hur han fick "en störtflod" av brev och vykort till fängelset och hur han med alla sina sinnen kände vågorna av stöd och sympati som gjorde nyåret i fängelset till en obeskrivlig upplevelse.

Att Ales Bialitski fortfarande sitter kvar i fängelse är en skam för Europas sista diktatur och en påminnelse om att arbetet för samvetsfångar ofta måste vara långsiktigt och berett på motgångar. Även när det gäller Etiopien och Eskinder Nega finns anledning att utrusta sig med tålamod då inga tecken från Addis Abeba tyder på någon liberalisering i landet, snarare tvärtom.

Ulf B Andersson

4. Fryst konflikt i 20 år

Efter ett blodigt krig 1992–93 utropade Abchazien självständighet från Georgien. En handfull länder har erkänt Abchazien. Många av de som flydde kriget har ännu inte kunnat återvända hem.

8. Försiktig optimism i Georgien

Fem år efter kriget mellan Ryssland och Georgien om kontrollen över Sydossetien finns en viss optimism om demokratisering. Medierna är friare än någonsin och regeringen är öppnare mot ombudsmannakontoret PDO.

13. Poeten som utmanade Lukasjenko

I juli blev Uladzimir Njakljajeu fri från det villkorliga straff han fick efter presidentvalet i Vitryssland i december 2010. Han är poet men ställde upp som presidentkandidat mot den sittande presidenten Aleksandr Lukasjenko.

14. Fortsatta tvångsvräkningar i Frankrike

Enligt franska Amnesty tvångsvräktes under det första halvåret 10 000 romer.

Amnesty Press har besökt bosättningen la Flambère utanför Toulouse.

16. Friad från döds�ell

Kirk Bloodsworth har personlig erfarenhet av att sitta i döds�ell trots att han var oskyldig till det brott han anklagades för. Nu arbetar han för *Witness to Innocence*, en organisation som arbetar för dödsstraffets avskaffande i USA.

18. Fotboll för nya könsroller

I Moçambique spelar allt fler flickor och unga kvinnor fotboll. Det är ett sätt att förändra en kvinnoroll som sällan ger utrymme för självständiga livsval. Amnesty Press rapporterar från fotbollsplanen.

Nyheter 10, Läst & Sett 20, Debatt 23, Fatta Pennan 30

Amnesty Press är ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar. Amnesty Press leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare. Artiklar i Amnesty Press representerar inte nödvändigtvis Amnestys åsikter. Det gäller även annonsmaterial, till exempel bilagor. Amnesty Press utges av Amnesty International, svenska sektionen.

Redaktion:
Ulf B Andersson, redaktör, ansvarig utgivare
Malin Engman, form och redigering
Adress: Box 4719, 116 92 Stockholm.
Besöksadress: Alsnögatan 11
Telefon: 08-729 02 00, fax: 08-729 02 01
E-post: ap@amnesty.se
Hemsida: amnestypress.se
Prenumeration: 160 kr.

Svenska sektionen: postgiro 900072-0, bankgiro 900-0720
Tryckeri: V-TAB AB, Vimmerby, 2013
Pressläggning: 21 oktober 2013.
Utkommer med 5 nummer 2013.
Manusstopp Nr 5/2013: 11 november 2013
Hos läsarna: 13 december 2013
ISSN: 0284-7108. Detta nummer trycks i 99 000 ex.
Omslagsbild: 15-åriga Cidalia Gimo i Moçambique har spelat fotboll sedan år 2009 med fullt stöd från sin pappa.
Foto: John Palm.

Konflikten som världen har glömt

Text och bild: Barbro Arvidsson

Vid en första blick på kartan ser floden Inguri ut som en naturlig gräns mellan Georgien och Abchazien. Bron över floden byggdes 1944 av tyska krigsfångar och inhyser numera en georgisk och en abchazisk gränskontroll. En knapp kilometers vandring på gropig asfalt tar oss till en geopolitisk akilleshäla i Kaukasus, det enligt Georgien ockuperade Abchazien. Gränsen är diskret men skär som ett rakblad genom familjer, släkt och försvårar möjligheten för människor att försörja sig.

Abchazien, en gång i tiden sovjetpamparnas semesterparadis, ligger inklämt i Georgiens nordvästra hörn, mellan Kaukasusbergen och Svarta havet. Under Stalineran pågick här en intensiv språklig och etnisk "georgisering" av Abchazien. Efter Stalins död 1953 lättade trycket men trots upprepade försök att bryta sig loss från den dåvarande sovjetrepubliken Georgien uppnåddes inte självständighet. ➤

En kvarleva från sovjet-tiden, en tidigare populär restaurang i Suchumis hamn. Suchumi är fortfarande ett populärt resmål för ryssar.

»Säkerhetspådraget inför de olympiska spelen påverkar även gränsen mot Georgien.«

inte av operationer, berättar han.

Gali ligger en dryg mil från gränsen och vore det inte för de stora reklamskyltarna som proklamerar Abchaziens stundande 20-årsjubileum hade jag antagit att jag var i vilken georgisk stad som helst. Stämningen är dock en annan. Det råder fotoförbud och en kamouflageklädd man ber mig att gå dit jag ska, det är för osäkert att vara ute.

Till skillnad från Suchumi, Abchaziens huvudstad, en blandning av lyxhotell, bombade hus, strandnära caféer och ryska turister, är Gali grått och fattigt. Vägarna bär fortfarande spår av pansarvagnars frammarsch.

– Hade jag inte haft jobbet skulle jag inte stå ut här, konstaterar Giorgi som arbetar som chaufför.

Hans barn går i grundskolan nu men när de tagit studenten planerar han att skicka dem till universitet i Tbilisi, Georgiens huvudstad. I Gali ser han ingen framtid för dem.

Murman skriver ner sina iakttagelser vid gränsen. Han vågar inte hälsa på sina släktingar i Gali inne i Abchazien.

I Gali-distriktet är majoriteten av de boende georgier, något som inte avspeglas i distriktets institutioner. Det lokala styret är främst abchaziskt. FN har vädjat till myndigheterna att inte diskriminera etniska georgier och att ta hänsyn till rätten att återvända för dem som flydde under kriget. Sedan 2009

➤ Efter att Sovjetunionen hade upplösts 1991 utbröt 1992 ett självständighetskrig. Med hjälp av Ryssland och nordkaukasiska frivilliga krigare segrade de abchaziska trupperna och sedan 1993 har Abchazien styrts från Suchumi, landets huvudstad. Vid folkräkningen 1989 hade Abchazien 525 000 invånare, varav 44 procent var georgier medan 16 procent var abchazier. Runt 200 000 personer, majoriteten etniska georgier, lämnade sina hem i Abchazien i samband med kriget. Idag beräknas invånarantalet i Abchazien vara mellan 200 000 och 250 000 personer. Många av dem som flydde 1992–93 lever fortfarande med flyktingstatus i Georgien.

Ryssland erkände Abchaziens självständighet i augusti 2008. Erkännandet kom efter femdagarskriget med Georgien över Sydossetien, den andra utbrytarrepubliken i Georgien. Endast Nicaragua, Venezuela, Tuvalu, Nauru, Sydossetien, Transnistrien och Nagorno-Karabach har följt Rysslands exempel. Vanuatu drog i maj 2013 tillbaka sitt erkännande av Abchazien. Efter två

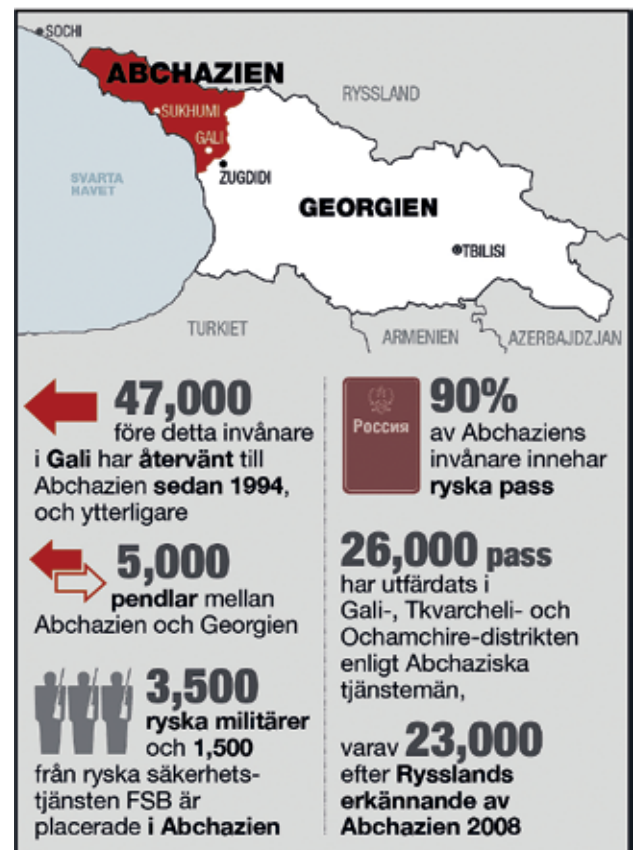
decennier hoppas tusentals internflyktingar fortfarande på att kunna återvända hem men retoriken på båda sidor är skrämmande nationalistisk och rörelsefriheten är begränsad för boende i gränsregionen.

– Varje dag inträffar saker i närheten av gränsen men folk vill inte prata om det eller rapportera till någon organisation. De har tappat hoppet och är rädda för att få ännu mer problem, säger Murman som arbetar med att koordinera bussar längs den georgiska sidan av gränsen.

Det är påtagligt att oron har växt sedan 2012 då ryska trupper stationerades i gränsområdet.

Murman har skrivit ner sina iakttagelser kring gränsområdet under flera år. Han konstaterar att han snart skulle kunna skriva en bok.

– Ambulanser och medicinsk utrustning kunde tidigare transporteras över gränsen men det är inte längre tillåtet. I två fall då människor har behövt medicinsk hjälp har de inte lyckats ta sig över och senare avlidit. Sjukvården i abchaziska Gali klarar till exempel

Källor: civil.ge, Freedom House, International Crisis Group 2013

Minnesmärket över stupade i "Ärans park" i Suchumi omgärdas av abchaziska flaggor.

kan invånare i Galidistriktet ansöka om abchaziskt pass vilket är nödvändigt för dem som vill röra sig fritt och åtnjuta medborgerliga rättigheter. Den nationalistiska oppositionen i Suchumi talar om en demografisk "georgisering" av Abchazien och i maj i år stoppades utfärdandet av pass för att utreda huruvida det har skett illegalt eller ej.

Trots möjligheten att ansöka om pass är det uppenbar skillnad i processen beroende på etnicitet. Dubbelt medborgarskap tilläts bara gentemot Ryssland, vilket gör att abchazier kan vara medborgare i både Abchazien och Ryssland. Arkiven med födelsebevis och dödsattester förstördes ofta i samband med kriget och många återvändande har efter 20 år på flykt svårt att uppbringa den grundliga dokumentation som fordras. Kravet att säga upp sitt georgiska medborgarskap för att få rättigheter i Abchazien drabbar speciellt äldre och fattiga som är beroende av pensioner och bidrag vilka utbetalas i Georgien.

För dem som saknar abchaziskt pass och ändå väljer att korsa gränsen är risken att bli upptäckt stor. Antalet som korsar gränsen ökar på sensommaren vid skördetid. Då ökar också antalet personer som grips vid gränsen. Många internflyktingar i Georgien har kvar mark i Gali och odlar hasselnötter som sedan smugglas över gränsen för att säljas i Georgien. Det är ett välkommet tillskott i ett område där arbetslösheten är hög. Den som upptäcks

riskerar häkte och böter och dessutom är rysk gränsmilitär ökad för att vara både otrevlig och brutal.

EUMM, den av EU inrättade övervakningsmissionen, rapporterar de övergrepp som sker vid gränsen. Efter att chefen för missionen portats från Abchazien övervakas bara den georgiska sidan. Murman, busskoordinatör, är skeptisk och förklarar:

– Situationen här har förändrats men EUMM har inte förändrat sina metoder. De borde utveckla sina metoder och stötta civilsamhället mer, annars är det ingen poäng med att de är här.

Just nu är nästa års vinter-OS i ryska Sotji på allas läppar. Sotji ligger i södra Ryssland, några kilometer från Abchazien, och säkerhetspådraget inför de olympiska spelen påverkar även gränsen mot Georgien. Det dagliga livet för Galis åldrande befolkning kommer att försvåras och att ta sig till den georgiska sidan för sjukvård eller pension blir än mer kostsamt och riskfyllt.

Nino, 33 år och småbarnsmamma, påpekar det absurda i att hålla vinter-OS i en ort som har subtropiskt klimat:

– Putin (Rysslands president) vill bevisa att han kan utveckla den lilla kustremsa Ryssland har mot Svarta havet, något som tilltalar den ryska nationalsjälen. Det här är Putins privata projekt och en enkel manifestation av det faktum att de här männen kan göra precis som de vill.

Den 18 september beslöt myndig-

Fakta/Terminologi

Vanligtvis används ordet "administrativ gränslinje" för att beskriva området som separerar Georgien från Abchazien. För att underlätta läsbarheten används här ordet gräns utan att det innebär ett ställningstagande. Detsamma gäller för "georgiska sidan" respektive "abchaziska sidan" av gränslinjen som internationellt omnämns "Tbilisikontrollerat" respektive "Suchumikontrollerat" territorium.

I Georgien avslutas många ortsnamn med i, som Gali och Suchumi, i Abchazien kallas de Sukhum och Gal osv. Här används i likhet med internationella organisationer de georgiska ortsnamnen.

Parlamentsbyggnaden i Suchumi påminner om kriget 1992–1993.

»De har tappat hoppet och är rädda för att få ännu mer problem.«

heterna i Suchumi att frågan om utfärdandet av pass till georgier i Galidistriktet ska utredas vidare och att pass som anses illegala ska dras tillbaka. Förståelsen för iveren att skapa en egen stat börjar sina och galibor är besvikna och trötta på att behandlas som andra klassens medborgare. 20 år har gått sedan vapnen tystnade men konflikten är frusen och olöst. För de tiotusentals människor som bor i gränslandet skulle små förändringar kunna förändra tillvaron till det bättre men inget händer. Vardagslivet går ändå vidare.

– Livet här är så absurdt att det inte ens är värt att fälla tårar över tragedier, säger taxichauffören som kör mig tillbaka mot gränsen. ■

Fotnot: Skribenten skriver av säkerhetsskäl under pseudonym.

Fem år efter kriget - nu finns optimism i Georgien

Fem år efter kriget mot Ryssland har Georgiens cirka 300 000 internflyktingar fortfarande en svår situation. Valet för ett år sedan, som innebar regeringsskifte, har däremot lett till många positiva förändringar för allmänheten och bland dem som arbetar för mänskliga rättigheter finns optimism.

Text: Claes Hindenfelt Bild: Leif Hansson

Hösten 2013 ger huvudstaden Tbilisi ett slitet intryck. Byggboomen från 2008 har avtagit, arbetslösheten har ökat medan antalet tiggare på gatorna glädjande nog har minskat. I staden finns optimism och de flesta vi pratar med tror på en framtid med en fungerande demokrati.

Sedan vårt besök 2008 (se Amnesty Press nummer 4/08) har *Peoples Defenders Office*, PDO, Georgiens ombudsmannakontor, utvidgats med fler anställda, fler avdelningar och en ökad verksamhet på regionkontoren. Relationen med den nya regeringen, som bildades förra hösten när mångmiljardären Bidzina Ivanisjvilis partikoalition "Georgisk dröm" vann parlamentsvalet, beskrivs som mycket bra. President Michail Saakasjvilis Enade nationella rörelsen förlorade då överraskande valet.

Ministerierna är öppnare och koordinerar sitt arbete bättre och några lagändringar underlättar PDO:s arbete. Definitionen av internflyktingar har ändrats och omfattar nu fler människor än tidigare. Även registreringen av flyktingar har förbättrats och nu vet PDO exakt hur många de är och var de befinner sig i landet. Merparten av arbetet, speciellt med internflyktingarna och de intagna på landets fängelser, sker numera i samråd med respektive ministerium.

Inför regeringsskiftet för ett år sedan var förhållandena på fängelserna katastrofala och de intagnas situation akut. Det kulminerade i skandalen när filmer med övergrepp på intagna på

Gidanifängelset i Tbilisi visades i den statliga TV-kanalen den 18 september 2012. Stora demonstrationer utbröt i en rad städer. Efter valet har regeringen gjort insatser inom kriminalvården. Bland annat har antalet intagna minskat från närmare 24 000 till dagens 9 000 fångar.

PDO har anställt ett 40-tal experter inom kriminal- och ungdomsvård, psykiatri och socialt arbete, vilket även inbegriper att observera polisens arbete.

Även domstolarna har börjat reformeras och idag är domarna fristående från regeringen och går inte längre åklagarnas ärenden. Kraven på bevis och objektiva utredningar är nu höga och domarna som avkunnas idag är verklighetsförankrade.

Som en parentes kan nämnas att justitieministern i den förra regeringen, Zurab Adeisjvili, har lämnat Georgien för att undkomma åtal för tortyr och mord.

– Sammanfattningsvis kan man säga att det har blivit mycket bättre på många områden även om mycket arbete återstår, säger Paata Beltadze, vice ombudsman för mänskliga rättigheter på PDO, när vi träffar honom på PDO:s nya kontor i centrala Tbilisi.

– Internflyktingarnas situation är dock fortfarande mycket svår. Fortfarande bor omkring 200 000 personer i små hus i lägerliknande områden eller i bostadshus runt om i landet. De känner stor rädsla inför framtiden och vi har fem observatörer i regionerna som dagligen granskar deras situation utifrån behov av medicinsk vård, undervisning och mänskliga rättigheter, fortsätter Paata Beltadze.

Samtidigt agerar de ryska styrkorna

i utbrytarrepubliken Sydossetien och har rullat ut taggtråd direkt på marken i cirka 1,5 meter höga spiraler, som de sakta flyttar allt längre in på georgiskt territorium. Det är en ny utmaning för Georgien och för invånarna i byn Dvani som riskerar att tvingas flytta på grund av den ryska expansionen. Gränsen går nu 4-5 kilometer från huvudvägen ge-

Tsisana Beruashvili, 72 år från Sydossetien, har bott i Shavshvebi i fem år och tar väl vara på vattnet som släpps på en timma varje morgon, middag och kväll.

nom Georgien till hamnarna vid Svarta havskusten.

Sedan december 2012 har PDO ökat sin verksamhet. Två nya avdelningar har tillkommit och de satsar mycket på arbetet i regionerna. Nu har PDO kontor på sju platser i landet med två-tre anställda på varje. Förutom dessa arbetar ett 40-tal advokater för PDO-kontoren. Nästa år ökar deras anslag och tillskottet ska gå till nyanställning av 15 personer. PDO får även medel från FN-organet UNDP, EU och olika ambassader för att göra mindre studier av olika grupper, som föräldralösa barn och inom psykiatri.

– Arbetet i regionerna är viktigt med utbildning, kampanjer och att vara på plats och medvetandegöra. Vi arbetar även med skolorna hela vägen från klass ett upp till universiteten och når framgångar men vi behöver öka insatserna ännu mer, säger Paata Beltadze.

Ett nationellt internet skulle vara ett stöd men det fungerar bara i de större städerna. Ett mål är att ge alla åtkomst till PDO via internet men det lär dröja och därför förstärker PDO med mer personal i regionerna. En avdelning för barns rättigheter och en genusavdelning har också inrättats.

Frågan om homosexuella, bisexuella, transpersoner och queer, hbtq, är en väldigt känslig fråga i Georgien, både för aktivisterna och PDO. För andra året i rad urartade en hbtq-manifesta-

Ett boende utanför byn Shavshvebi för internflyktingar från Sydossetien, några hundra meter från motorvägen mellan Tbilisi och Gori.

»Nästa morgon ringde min mamma och frågade vad jag höll på med.«

tion i Tbilisi i maj i kravaller när tusentals motdemonstranter, uppbackade av ortodoxa präster, gick till våldsamt attack och polisen inte kunde upprätthålla den författningens rätten att fredligt demonstrera.

– Hbtq är mycket problematiskt i Georgien. Dels på grund av den mycket konservativa ortodoxa kyrkan, dels på grund av bristen på utbildning i samhället. Både regeringen och jag satt i TV den kvällen och fördömde händelserna och beklagade att polisen inte kunde försvara hbtq-aktivisterna. Nästa morgon ringde min mamma och frågade vad jag höll på med, flera släktingar hade ringt henne på kvällen och undrat, säger Paata Beltadze.

Att georgisk TV kunde visa demonstrationerna och även filmerna från övergreppen i Gldanifängelset, är dock viktiga värdemätare på demokratiseringen.

Idag är georgiska medier friare än någonsin och det är enkelt att få utgivnings- och sändningstillstånd. Det förekommer inte längre några polisräder och beslag på redaktionerna som för fem år sedan.

För PDO har oberoende media en viktig uppgift att driva utvecklingen framåt genom att informera medborgarna och förbereda opinionen. Den

gamla regeringens intresse för samverkan med PDO var obefintligt. Mycket har förändrats och den nuvarande regeringen är öppen med information både mot media och allmänhet.

– Media är bättre rustade nu och kan medverka i den demokratiska processen, bland annat genom att hålla regeringen ansvarig för deras beslut inför allmänheten. Ytterligare ett steg mot ökad demokrati är de pågående diskussionerna om en oberoende enhet för att utreda brott mot de mänskliga rättigheterna, säger Paata Beltadze. Då skulle professionella fristående jurister kunna driva både regeringen och utvecklingen framåt. Det är en lång väg dit men debatten är igång och det är viktigt att höja standarden och gå vidare. ■

Paata Beltadze, vice ombudsman på PDO.

Bakgrund/ Georgien

Efter en kort period som självständig stat blev Georgien år 1921 en del av Sovjetunionen. Vid Sovjetunionens upplösning 1991 utropades återigen självständighet och Zviad Gamsachurdia valdes till president. Han avsatstes med våld redan 1992 och snart skakades Georgien av strider mellan Zviad Gamsachurdias anhängare och den nya regeringen under ledning av Eduard Sjevardnadze, Sovjetunionens siste utrikesminister. I Abchazien och Sydossetien utbröt krig när dessa områden utropade självständighet från Georgien.

Eduard Sjevardnadze valdes 1995 till president men störtades hösten 2003 i en oblodig revolt som leddes av Michail Saakasjvili. Även den nye presidenten anklagades under åren för ett alltmer auktoritärt styre. I augusti 2008 gick georgiska styrkor till anfall för att återta kontrollen över Sydossetien. Ryska styrkor gick till motattack och trängde långt in i Georgien innan

vapenvila ingicks efter fem dagars krig. Sydossetien och Abchazien är fortfarande utanför georgisk kontroll och förhållandet till Ryssland har periodvis varit frostigt.

Bidzina Ivanisjvili, som enligt af-färstidningen Forbes finns på plats 153 i listan över världens rikaste personer, vann parlamentsvalet i oktober 2012 och hans "Georgisk dröm" tog över regeringsmakten. Regeringspartiet är en koalition av västvänliga liberaler, nationalisterna, socialisterna och förespråkarna för bättre relationer med Ryssland.

Efter pressläggningen av detta nummer kommer presidentval att hållas i Georgien. Den nuvarande presidenten Michail Saakasjvili har redan suttit två mandatperioder och är därmed inte tillåten att ställa upp i valet. Davit Bakradze från presidentens parti Enade nationella rörelsen och Giorgi Margvelasjvili från Georgiska drömmen ses som huvudkandidater.

Ulf B Andersson

Klartecken till Libyen

Den 11 oktober beslöt ICC, internationella brottmålsdomstolen, i Haag att Libyen kan ställa Abdullah al-Senussi inför rätta. Han var säkerhetschef under Moammar Khadaffis styre i Libyen och har varit efterlyst av ICC då han misstänks för brott mot mänskligheten under inbördeskriget i Libyen år 2011. ICC i sitt beslut hänvisar till Romstadgan som säger att domstolen i Haag bara ska vara en sista utväg när ett land inte själv kan genomföra rättegångar.

Amnesty International har ifrågasatt om Libyen är kapabelt att genomföra korrekta rättegångar men ICC gör en annan bedömning. En Amnestydelegation fick i september möjlighet att träffa Abdullah al-Senussi och Saif al-Islam, som också är eftersökt av ICC. Ingen av dem har tillgång till advokat och Saif al-Islam hålls fängslad av en milisgrupp på hemlig plats i Zintan.

Abdullah al-Senussi flydde 2011 från Libyen till Mauretanien. Enligt Mark Kersten, som driver bloggen Justice in Conflict betalade Libyen 200 miljoner dollar, drygt 1,3 miljarder kronor, för att få al-Senussi utlämnad i september 2012. Mark Kersten påpekar också att intresset från FN:s säkerhetsråd, och

då speciellt Storbritannien, Frankrike och USA, att få rättegångar i Haag istället för i Libyen har varit obefintligt. En rättegång i Haag skulle kunna bli bevisande då al-Senussi troligen skulle vilja ta upp de goda förbindelser Libyen hade med västmakterna fram tills upproret i februari 2011.

Ben Emmerson, den brittiske advokat som av ICC har utsetts att representera Abdullah al-Senussis intressen, har ännu inte fått träffa sin klient. Enligt The Guardian befarar Emmerson att en rättegång i Libyen kommer bli "en kort och summarisk process som

resulterar i fällande dom och avrättning".

Den 23 oktober väntas Amnesty publicera en rapport om villkoren för de 40 000 människor som fördrevs från staden Tawargha hösten 2011. Invånarna anklagades för att ha stött Khadaffi och har inte tillåtits återvända hem. Libyen är nu inne i sin värsta politiska kris sedan Khadaffi störtades. Laglösheten är utbredd, rättssäkerheten obefintlig och det uppskattas att minst 8 000 personer hålls fängslade sedan krigsslutet i oktober 2011.

Ulf B Andersson

Nyheter

Dessa kvinnor och barn från Tawargha bor i Tripoli.

Papua – öppenhet med förhinder

Den 9 oktober meddelade provinsen Papuas guvernör Lukas Enembe överraskande att alla journalister och företrädare för NGOs var välkomna att besöka provinsen.

– Det finns ingenting som behöver döljas. De kan själva se den utveckling som har ägt rum och berätta för andra att Papua är en säker plats, sade guvernören till tidningen Jakarta Globe.

Richard Di Natale, senator i Aus-

tralien för De gröna och medlem i gruppen "Västpapas parlamentariska vänner", tog guvernörens ord på allvar och meddelade att han skulle resa till Västpapua och ta med sig en grupp journalister och människorättsrepresentanter.

Regeringen i Jakarta meddelade då att ingenting har förändrats. Utländska journalister måste fortfarande uppge vem som ska intervjuas, när och var

detta ska ske och nästan alla ansökningar avslås av regeringen i Jakarta.

Sedan FN 1963 överlämnade Nederländska Nya Guinea till Indonesien pågår en lågskalig väpnad konflikt mellan självständighetsrörelsen OPM och indonesiska styrkor. Även fredliga protester stoppas. Den 3 september krävde Amnesty att åtalet mot Apolos Sewa, Yohanis Goram, Amandus Mirino och Samuel Klasjok ska läggas ned. De greps i Sorong där hundratals papuaner hade samlats till en bönestund i en kyrka för att visa solidaritet med "Freedom Flotilla", en båtaktion som hade organiserats i Australien i solidaritet med Västpapua.

De fyra hotas nu av livstids fängelse då Västpapas förbjudna flagga "Morning Star" hissades i samband med bönestunden.

Ulf B Andersson

Västpapas flagga vid en protest i Yogyakarta den 1 maj i år.

FOTO: GEMBONG NUSANTARA/AP/SCANPIX

Amnesty arrangerade en manifestation i Stockholm mot dödsstraffet.

FOTO: LISA SILVER

Manifestation mot dödsstraff

Den 10 oktober är en internationell dag mot dödsstraff och den svenska sektionen av Amnesty International fokuserade i år på avskaffandet av dödsstraffet i Japan och den 77-årige japanska fången Hakamada Iwao som har suttit 45 år i dödszell. På lördagskvällen den 12 oktober samlades också drygt 90 Amnestyaktivister i Stockholm för att demonstrera mot dödsstraffet. Manifestationen började med ett fackeltåg från Ersta till Södermalmstorg, där deltagarna samlades och lyssnade på tal av Amnestys pressekreterare Elisabeth Löfgren och sång av Amnestykören.

Den iranska advokaten och dödsstraffs-specialisten Mohammad Mostafaei, som lever i exil, skulle egentligen ha talat vid manifestationen men ställde in efter att ha mottagit hot. Istället talade Amnestys pressekreterare Elisabeth Löfgren om dödsstraffet idag och de framsteg som har gjorts sedan Amnesty grundades 1961 och den fortsatta kampen mot dödsstraffet.

– 1948 tillämpade alla länder utom åtta dödsstraffet, 1976 hade den siffran dubbats till 16. Idag har 97 länder avskaffat dödsstraffet, och cirka 40 länder som formellt har kvar dödsstraffet genomför inte längre några avrättningar, sade Elisabeth Löfgren.

– En handfull länder står idag för mer-

parten av alla avrättningar. I toppen av listan återfinns Kina, Iran, Irak, Saudiarabien och USA, vilket innebär att USA hamnar i samma kategori som de länder som tvingar fram bekännelser genom tortyr och avrättar människor för politiska och ekonomiska brott, homosexualitet och häxeri.

Elisabeth Löfgren tog också upp argumentet att dödsstraffet fungerar brottsavskräckande men sade att det inte finns några studier som styrker det argumentet: – Tvärtom så visar statistiken på det motsatta. När Kanada avskaffade dödsstraffet oroade sig många för ökad brottslighet men istället minskade den grova brottsligheten med 40 procent.

– Dödsstraffet är den yttersta formen av tortyr, den yttersta kränkningen av de mänskliga rättigheterna och rätten till liv, fortsatte hon. Det finns ingen total rätts-säkerhet och dödsstraffet är oåterkalleligt. Amnestys kamp mot dödsstraffet fortsätter ända tills dödsstraffet förpassas till historiens skräpkammare där det hör hemma!

Amnestykören sjöng tre låtar från olika länder och manifestationen avslutades med den sydafrikanska sången *Kampen den går vidare*.

Lisa Silver

Nytt i korthet:

Ska avrättas en andra gång

I oktober verkställdes avrättningen av en 37-årig man, identifierad som Alireza M, i Bojnord-fängelset i nordöstra Iran efter att han hade dömts för narkotikabrott. Enligt statliga medier förklarades mannen död efter tolv minuters hängning men när mannens familj kom för att hämta hans kropp på bårhuset dagen efter upptäckte de att han fortfarande andades. Alireza M fördes till sjukhus.

En domare ska enligt uppgift ha sagt att Alireza M kommer att avrättas igen "när sjukvårdspersonal bedömer att han är frisk nog".

– Det är ett vidrigt scenario att tänka sig att den här mannen kan komma att hängas igen, efter att ha gått igenom det en gång redan, sade Philip Luther, chef för Amnesty Internationals Mellanöstern- och Nordafrikaavdelning.

I mitten av oktober beräknades det att över 500 personer har avrättats i Iran hittills i år.

Irak: 42 avrättade på två dagar

Den 10 oktober krävde Amnesty att alla avrättningar omedelbart stoppas i Irak. På två dagar hade 41 män och en kvinna avrättats efter att ha befunnits skyldiga till terroristbrott. Minst 125 personer har avrättats i Irak hittills i år. Irak skakas nu av den värsta våldsvågen sedan USA:s uttåg ur landet och hundratals civila dödas varje månad av väpnade grupper.

Kyss kan ge fängelse

Den 4 oktober greps två 15-åriga pojkar och en 14-årig flicka i den marockanska staden Nador. Ungdomarna hade kyssts offentligt utanför en skola och lagt ut bilder på Facebook. Efter tre dagar i ungdomshäkte frigavs de mot borgen men ska åtalas för "offentlig oanständighet" enligt den marockanska brottsbalkens paragraf 483. Om de fälls kan de få upp till två års fängelse. Amnesty anser att en brottsundersökning om kysssande skolungdomar är "löjeväckande".

Gripandet av ungdomarna har lett till protester i Marocko och Frankrike. Den 12 oktober utlystes en "kiss-in" utanför parlamentet i huvudstaden Rabat. Över 2 000 personer hade på Facebook sagt att de skulle delta men enligt nyhetsbyrån AFP var det några få dussin personer som slöt upp. En liten grupp islamister kastade stolar på kyssmanifestationen.

Rättegången ska hållas den 22 november.

Aktuella nyheter och reportage från Amnesty Press finns på amnestypress.se

Nattligt Pride i Belgrad

För tredje året i rad blev den planerade Prideparaden i Belgrad förbjuden. Beskedet kom först vid 19,30-tiden den 27 september, efter ett flera timmar långt möte med organet som koordinerar säkerhetsfrågor. Trots detta genomfördes en parad, utan tillstånd, sent på fredagskvällen.

– Man kan förbjuda en parad men man kan inte förbjuda människor, sade Luka Bozovic, en av arrangörerna.

En knapp timme efter att beskedet om att den planerade Prideparaden blivit förbjuden startade en sms-kedja mellan aktivister i Belgrad. Meddelandet lød: "Sorry, de har kört över oss. Därför paraderar vi ikväll istället. Vi ses utanför regeringskansliet klockan 23 ikväll! Kom, det handlar om dig!"

Arrangörerna var noga med att informationen om den gerillaliknande aktionen inte fick spridas via Facebook eller Twitter, för att minimera risken för att motdemonstranter skulle dyka upp. Paraden skyddades av kravallutrustade poliser, som snabbt stängde av trafiken längs marschrutten. Deltagarna bar stora regnbågsflaggor och längst fram en banderoll med texten "Det här är Pride".

Sveriges ambassadör i Belgrad, Christer Asp, var aktiv i försöken att skapa ett gemensamt uttalande från samtliga EU-länders ambassader i Serbien. I slutänden var det ändå bara hälften av EU:s medlemmar som ställde sig bakom.

– Det är klart vi är besvikna att vi

inte har kunnat få enighet om ett gemensamt uttalande, sade han till Amnesty Press.

Sveriges EU-minister Birgitta Ohlsson skulle ha varit en av huvudtalarna vid Prideparaden den 28 september och uttryckte stor besvikelse.

Trots den inställda paraden hölls ändå en Pride Week med 55 programpunkter. En av veckans höjdpunkter var konserten med svenska Army of Lovers, som samlade en publik på 1 200 personer, kanske det största hbt-arrangemanget någonsin i Serbien.

Christina Wassholm

Trots förbud – Pride i Serbiens huvudstad Belgrad.

FOTO: CHRISTINA WASSHOLM

Chile: Aborträtt en valfråga

Den 17 november hålls presidentval i Chile. De två viktigaste kandidaterna är Evelyn Matthei och Michelle Bachelet. Evelyn Matthei är dotter till Fernando Matthei, en general som var en medlemmarna i den militärjunta under ledning av Augusto Pinochet som styrde Chile fram till 1990. Evelyn Matthei kandiderar för högern men anses vara liberal i frågor om abort och samkönade relationer. Michelle Bachelet är dotter till general Alberto Bachelet, som var lojal mot Salvador Allendes regering vid Pinochets kupp den 11 september 1973. Alberto Bachelet fängslades och avled i mars 1974 till följd av tortyr. Michelle Bachelet fängslades 1975 tillsammans med

sin mor innan de hamnade i exil i Östtyskland. År 2006 till 2010 var hon Chiles president. Nu kandiderar hon igen med stöd av socialistpartiet, kristdemokraterna, kommunistpartiet och radikalpartiet.

Abort totalförbjöds i Chile 1989 men varje år beräknas mellan 100 000 och 200 000 aborter utföras. Sedan en elvaårig flicka, kallad Belén, i juli framträtt i TV och berättat att hon var gravid efter att under fyra år ha våldtagits av sin styvfar har aborträtt blivit en valfråga, rapporterar SvD. Demonstrationer har hållits och opinionsundersökningar visar på stöd för avkriminalisering om moderns liv är i fara eller om fostret är skadat.

Ulf B Andersson

Gambia lämnar Samväldet

Den 7 oktober meddelade regeringskansliet i huvudstaden Banjul att Gambia lämnar Samväldet. President Yahya Jammehs regering fördömde i ett långt uttalande USA och Storbritannien och påstod att de bägge länderna är neokolonialistiska med målet att expandera sin dominans och exploatering av afrikaner. Regeringen argumenterar även för att Gambias respekt för mänskliga rättigheter är avsevärt bättre än i USA och Storbritannien.

Samväldets generalsekreterare, Kamallesh Sharma, uttryckte stor besvikelse över beskedet. Det brittiska utrikesdepartementet beklagade Gambias beslut. Tidigare i år kritiserade Storbritannien Gambia för olagliga fängslanden, stängningar av tidningar och diskriminering av minoritetsgrupper.

Enligt Daily Telegraph kom beskedet kort efter att president Yahya Jammeh hindrats från att lämna sitt hotell i New York där han deltog i FN:s generalförsamling. Utanför hotellet tillät polisen högljudna demonstranter som protesterade mot människorättsövergrepp i Gambia.

Samväldet har 54 medlemsstater, de flesta tidigare brittiska kolonier. Gambia kommer nu att utebli från det kommande toppmötet i Sri Lanka.

Nancy Ofori Geywu

Poeten som utmanade Lukasjenko

Uladzimir Njajajeu ser inte sig själv som politiker: "Så fort vi har vunnit återvänder jag till litteraturen."

På valdagen 19 december 2010 misshandlades och greps den vitryske författaren och presidentkandidaten Uladzimir Njajajeu. Nu är han aktuell med boken *Brev till Volha och friheten* som han skrev i häktet.

Text och bild: Charlie Olofsson

I boken *Brev till Volha och friheten* (Midsommar förlag/Ellips förlag) har Uladzimir Njajajeu, vars namn på ryska skrivs Vladimir Nekljajev, samlat dikter och brev som han under månaderna i KGB:s häkte skrev till sin fru, Volha. I Vitryssland (Belarus) får boken inte publiceras men den sprids illegalt in över gränsen från Litauen. Liksom många andra kulturarbetare har Uladzimir Njajajeu svartlistats av Aleksandr Lukasjenkos regim. Uladzimir Njajajeu får inte publicera några texter och hans namn nämns aldrig i radio eller på tv.

– Det är som om jag vore död, säger Uladzimir Njajajeu under ett besök i Uppsala i september.

Ett 50-tal personer kom till stadsbiblioteket för att höra honom berätta om boken som precis har översatts till svenska. Ett liknande arrangemang hade knappast kunnat hållas i Vitryssland, säger Uladzimir Njajajeu:

– Då hade bibliotekschefen fått sparken.

Uladzimir Njajajeu uppmärksammades internationellt när han ställde upp i presidentvalet den 19 december 2010 för rörelsen "Säg sanningen!". På valdagen överfölls han av maskerade män och misshandlades när han var på väg till en demonstration för oppositionen som skulle hållas på kvällen i protest mot valfusk. På sjukhuset hämtades han av polis och fördes till KGB:s häkte.

– Det är en upplevelse jag inte önskar någon men jag blev också stärkt i mitt motstånd mot diktaturen, säger han.

På sikt ser han inte sig själv som någon politiker. Det var censuren och den "hopplösa situationen" för kulturarbetare som förde honom in i rikspolitiken.

– Politik är inget för en poet. Så fort vi har vunnit återvänder jag till litteraturen, säger han bestämt.

Censuren i Vitryssland omfattar inte bara kulturutövare utan även

arrangörer som erbjuder arenor för svartlistade författare, musiker och konstnärer. En klubbägare som låter ett svartlistat band hålla konsert får räkna med böter, vilket gör att de flesta håller sig till godkända artister. Trots att villkoren för regimkritiska kulturutövare är svåra, betonar Uladzimir Njajajeu att det alltid finns vägar runt makten. Det är också boken *Brev till Volha och friheten* ett bevis för. I häktet skrev Uladzimir Njajajeu alltid kopior på sina texter. På det sättet kunde han lura fängelsevakterna genom att frivilligt överlämna en kopia.

– Ibland blev jag av med originaltexterna också men några texter lyckades jag smuggla ut i samband med rättegången, säger Uladzimir Njajajeu.

När han frigavs fick han behålla dikterna och ungefär hälften av breven. Den övriga prosan beslagtogs.

Efter valet 2010 har flera människorättsorganisationer rapporterat att jakten på regimkritiker har trappats upp. Det är en uppfattning som Uladzimir Njajajeu delar. Han nämner bland annat lagen mot massarrangemang och beskriver den som ett direkt svar på demonstrationerna som hölls på Oktobertorget i Minsk på kvällen den 19 december 2010 då tusentals personer gick ut i protest mot valresultatet där Lukasjenko omvaldes som president. Med den nya lagen går det att straffa alla som deltar vid en manifestation och inte bara dem som arrangerar den.

– Tidigare gick det att hålla offentliga möten men det är i princip omöjligt nu, säger Uladzimir Njajajeu.

»Några texter lyckades jag smuggla ut i samband med rättegången.«

Efter valet dömdes flera oppositionella politiker till långa fängelsestraff. Uladzimir Njajajeu fick två års villkorligt straff för uppvigling mot staten. Han sattes i husarrest i fyra månader och under den tiden var han och hans fru under ständig bevakning i hemmet. Först i slutet av juli i år blev han fri att resa utomlands och nu är det bara ett år kvar till nästa val. En besökare på stadsbiblioteket i Uppsala räcker upp handen och ställer en fråga som hänger i luften:

Kan du tänka dig att ställa upp igen?

– Jag kommer att tänka på det, blir Uladzimir Njajajeus svar. ■

Sexbarnsmamman
Maria bor i denna
husvagn.

Romer tvångsvräks i tusental

Under presidentkampanjen 2012 lovade Frankrikes president François Hollande att han, till skillnad från före presidenten Nicolas Sarkozy, inte skulle tvångsvräka romer utan erbjuda dem alternativa boenden. Ändå har tiotusentals romer i Frankrike drivits till hemlöshet de senaste åren, uppger franska Amnesty.

Text och bild: Emma Sofia Dedorson

Ett 40-tal gamla husvagnar står utspridda på ett ojämnt asfalterat område i la Flambère. Då och då invaderas ljudrummet av dåmande jetplan som landar på Toulouses flygplats Blangac. En nedlagd hangar, som av kommunen klassas som "relativt farlig", ligger vid infarten.

Husvagnen som Veronica och Nicolae bor i tillsammans med sina tre barn är en av de mindre. De har skyddat den med en presenning för att undvika läckage. Det gifta paret är invandrare från Rumänien.

– Vi har bott i Frankrike i sex år. Förrföra sommaren flyttade vi hit från ett annat läger. Vi fick inte bo kvar där, säger Veronica.

Under den första halvan av 2013 har

över 10 000 romer blivit tvångsvräkta i Frankrike. Det är nästan lika många som under hela 2012. Försvinnande få har erbjudits alternativt husrum vilket ska ske enligt de internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter som Frankrike har skrivit under.

I Frankrike står äganderätten högre än den mänskliga rätten till tak över huvudet – som inte nämns i fransk grundlag. Detta innebär att om markägaren anmäler bosättarna till kommunen kan polisen evakuera dem. Ibland är det kommunernas beslut, med hygienbrist eller oordning som officiella orsaker.

Regeringen har skickat ut ett slags instruktionsblad om att de evakuerade bör erbjudas alternativa boenden men verkligheten ser annorlunda ut.

I vissa fall skickar man "hem" de tvångsvräkta till deras ursprungsländer med en liten summa pengar i fickan.

Många av de utvisade tar sig snart tillbaka till Frankrike, vilket de som EU-medborgare kan göra. I Rumänien och Bulgarien lever de i extrem fattigdom och diskriminering.

Ofta lämnas de tvångsvräkta i Frankrike helt sonika på gatan, mer utsatta än de redan var. Deras hem rivs och de förlorar tillhörigheter – många gånger viktiga dokument som medicinska journaler.

I Toulouse har utdrivningarna drabbat ett hundratal romer de senaste åren och en del har kommit till la Flambère som är ett av de mer långlivade lägren.

Kommunen hyr marken av markägaren och eftersom de inte har några grannar som klagar så vilar inget omedelbart hot om evakuering över dem.

– Folk tror att vi får stanna här. Jag vet inte, det går inte att lita på, säger Veronica som tvingats flytta vid två tillfällen.

Kommunen har hjälpt dem med en vattenslang, en säker elinstallation och bajamajor. Trots det råder slumliknande förhållanden med bland annat illaluktande sopor i slänterna runtom.

– Det är bättre här nu med vatten och sådant men barnen fryser på vintern och det finns råttor, säger Maria, sexbarnsmamman i husvagnen bredvid.

Frankrikes inrikesminister, socialisten Manuels Valls, försvarade nyligen tvångsevakueringarna. Han

»Ofta lämnas de tvångsvräkta i Frankrike helt sonika på gatan.«

Yves Simonnot.

hävdade att de utförs för att "lägren är sanitära olägenheter och grogrund för tiggeri, maffiaverksamhet och humanitär misär". Han sade också att romerna i lägren har en såpass annorlunda livsstil att de "aldrig kommer att kunna integreras" och att de därför bör skickas "hem till Rumänien och Bulgarien vilket de själva vill".

– Jag vill stanna här. Det är bättre än i Rumänien, säger Nicolae som har hört talas om att politikerna pratat om dem igen men inte vet exakt vad som sagts. Jag tittar inte på TV.

Manuel Valls har fått massiv kritik i Frankrike och omvärlden. I det egna socialistpartiet har hans uttalanden orsakat en offentlig konflikt och i rumänsk press talar man rätt ut om Frankrikes "rasistiska regering".

EU:s justitiekommissionär Viviane Reding påpekade i en intervju att Frankrike måste respektera alla EU-medborgares rätt att röra sig fritt inom Europa och antydde att den franske inrikesministerns utspel handlade om att det är valtider i Frankrike. Enligt aktuell opinionsundersökning är 77 procent av fransmännen för evakueringen av romerna.

År 2014 är det kommunalval i

»I rumänsk press talar man rätt ut om Frankrikes 'rasistiska regering'.«

Nicolae och Veronica kommer från Rumänien och har bott i Frankrike i sex år.

Frankrike. Det sammanfaller med att Rumänien och Bulgarien innesluts i Schengenområdet. Trots EU-inträdet år 2007 har ländernas medborgare varit belagda med begränsningar att arbeta fritt i Europa. Från och med nästa år har de samma rättigheter som resten av EU-medborgarna.

Det allt starkare högerextrema partiet Front National spekulerar om att "tusentals, kanske miljontals" romer och andra medborgare från Rumänien och Bulgarien kommer att "invadera" Frankrike.

Även Frankrikes utrikesminister Laurent Fabius motsätter sig ländernas Schengeninträde då han inte tror att de "kan kontrollera sina gränser".

– Det kommer inte att förändra någonting för den här gruppen och det kommer inte att bli någon invasion, säger Yves Simonnot.

Han är ordförande i den politiskt obundna organisationen *Collectif Solidarité Roms* som stöder romer i Toulouse och driver sociala projekt i bland annat la Flambère.

– De här människorna flyr fattigdom och de som har kunnat fly har redan flytt. Antalet romer i Frankrike har varit stabilt i många år. De är så pass fattiga att de inte kan uppvisa tillräckliga tillgångar för att få stöd från myndigheterna, Schengen eller ej. Arbetsmarknaden är inte öppen för dem.

Barnen drabbas hårt av tvångsvräkningarna. Förutom trygghetsaspekten avbryts även den skolgång som alla barn i Frankrike har rätt till.

– Jag går till skolan nästan varje dag, säger 9-åringa Mircea.

Hon säger att hon tycker det är roligt i skolan men att det är jobbigt ibland. Kompisen Aurelia, 10, håller med och säger att de andra barnen i skolan är rädda för henne:

– De tror att vi är farliga!

– Inget är så skräckinjagande som fattigdom, säger Yves Simonnot. Den där rädslan får de från sina föräldrar.

Yves Simonnot hävdar också att även om barnen är de mest sårbara så är det också de som har störst chanser att ta sig ur misären. Detta under förutsättning att de får någon slags stabilitet.

Alla barn i skolåldern i lägret la Flambère har skolplats och talar flytande franska. Föräldrarna har svårare med språket, är alla arbetslösa och försörjer sig främst på tiggeri. ■

Fotnot: De boende i la Flambère nämns av säkerhetsskäl bara vid förnamn.

10-åriga Aurelia.

Fakta

Med ett antal på 12 miljoner är romerna den största men också mest diskriminerade minoriteten i Europa. Av de 700 000 européer som saknar medborgarskap utgör romer en majoritet.

I Frankrike beräknas det finnas högst 20 000 invandrade romer, de flesta från Bulgarien och Rumänien.

En annan grupp i Frankrike är landets "resande". De beräknas vara mellan 300 000 och 400 000 personer och är till 96 procent franska medborgare. Romerna som tvångsvräks är till skillnad från den här gruppen inte nomader.

Enligt franska inrikesministeriet finns ungefär 400 romska bosättningar i Frankrike.

11 982 romer tvångsvräktes under 2012 och under första halvåret 2013 har 10 174 romer tvångsvräkts, enligt franska Amnesty's senaste rapport.

Romerna har rätt att stanna i Frankrike i tre månader men kan utvisas tidigare om de "stör ordningen" eller begår brott.

Etnisk registrering är förbjuden i Frankrike så det finns ingen statistik över brottslighet bland olika grupper. Romer förknippas dock med ficktjuveri och kopparstöld.

Romerna i Frankrike har inte rätt till socialbidrag och majoriteten försörjer sig på tiggeri.

Fri från dödszell – nu kämpar

Trots att dödsstraffet historiskt sett är på nedgång så har flera länder börjat avrätta fångar på nytt. Det ser Kirk Bloodsworth på organisationen Witness to Innocence som alarmerande. Han kämpar för att avskaffa dödsstraffet i USA, en delstat i sänder.

Text: Hanna Sistek Bild: Christina Sjögren

”Rika får inte dödsstraff”, säger Kirk Bloodsworth. Repliken, som har blivit ett ordstäv, låter bättre på engelska. *Those who have the capital don't*

get capital punishment.

I somras firade aktivisten sitt 20-årsjubileum som fri man, efter att ha suttit nio år i fängelse för ett hårresande brott. Kirk Bloodsworth dömdes till döden för att ha våldtagit och mördat en nioårig flicka i en skogsdunge i Rosedale, Maryland. Flickan, Dawn Ashworth, hittades med krossat huvud och bar underkropp, ett så brutalt mord att det efterföljande mediedrevet påverkade såväl vittnen som jury. Kirk Bloodsworth satt två av fängelseåren i dödszell trots att han var oskyldig.

Vi träffas i Philadelphia, en stad med ändlösa rader av tegelradhus och påtagligt många stadsdelar där den fattiga svarta befolkningen dominerar. I denna stad startades organisationen *Witness to Innocence*, WTI, av författaren och anti-dödsstraffsaktivisten Helen Prejean år 2005. Helen Prejan är en veteran i kampen mot dödsstraffet och hennes bok *Dead Man Walking* har blivit både film och opera. WTI fokuserar på oskyldiga personer och anses ha bidragit till att ytterligare sex delstater i USA har avskaffat dödsstraffet. En gång om året inbjuds alla medlemmar till en konferens där syftet också är att stötta varandra.

Föreningen lobbar genom personliga möten. Medlemmarna, ett 30-tal tidigare fångar frigivna från dödszell, reser land och rike runt och berättar sin historia.

– De flesta som tillhör den grupp på 63 procent amerikaner som är för dödsstraffet brukar byta åsikt och åt-

minstone vilja ha ett moratorium efter att ha hört oss tala, berättar Kirk Bloodsworth.

Han var 23 år, fiskare och nygift när grannen angav honom till polisen. Trots att han saknade kriminell bakgrund och att inget av de två nyckelvittnena först kunde identifiera honom blev det en fällande dom.

– De såg mig som ett monster och det förblindade dem så att de inte såg sanningen, säger Kirk Bloodsworth.

Han hamnade på ett fortliknande fängelse i Baltimore i en cell lika bred som hans armomfång. Medfångarna hade föga till övers för en flickmördare. Under fängelsetiden kom Kirk Bloodsworth över en bok om ett nytt typ av test som kunde identifiera en mördare: DNA-prov.

– Jag tänkte att om det kan bevisa ens skuld så borde det också kunna bevisa ens oskuld, säger han.

Kirk Bloodsworth tog upphetsat kontakt med åklagaren men fick då det nedslående beskedet att bevismaterialet från fallet redan förstörts. Han gav dock inte upp. Han skickade sin advokat för att leta och vid tredje försöket på domarens kontor så kom genombrottet. En tjänsteman visade intet ont anande advokaten en låda med Dawn Ashworths underkläder, långt ned i domarens garderob. Detta var sju år efter domen.

– Jag tror att domaren kände på sig att någonting var fel, det var nog därför han inte hade förstört bevisen, säger Kirk Bloodsworth.

Trots att bevismaterial fortfarande fanns, vilket åklagaren försökt mörka, så tog det ytterligare ett helt år att få DNA-testet genomfört. Metoden var ny och det fanns bara två labb i hela USA som då hade kapacitet att göra testerna.

När svaret äntligen kom blev Kirk Bloodsworth frigiven, 32 år gammal

och med en skilsmässa i bagaget. Ett år senare fick han en officiell ursäkt av Marylands guvernör och 300 000 dollar för besväret. Det motsvarar en timlön på 24 kronor för tiden i fängelse.

Glädjen över att vara fri förbyttes snabbt i vardagsrealism. Kirk Bloodsworth fick ingen hjälp att återanpassa sig till samhället. Det finns visserligen program för brottslingar som släppts ut men inte för oskyldiga som släppts utan förvarning. Och DNA sågs vid denna tid som hokus pokus bland allmänheten. Det var många som inte trodde på hans oskuld förrän den verkliga mördaren hade identifierats vilket skulle dröja ytterligare tio år.

Kirk Bloodsworth blev aktivist och lobbade för att få igenom en ny lag för skydd av oskyldiga, *Innocent Protection Act*, som gav dömda fångar rätt till DNA-testning. Den trädde ikraft 2004 och Kirk Bloodsworth lyckades även få ett stipendieprogram uppkallat efter sig. Det täcker kostnaderna för labbtesterna. Hittills har det friat femton oskyldiga personer.

Den viktigaste orsaken till att oskyldiga döms är felaktiga vittnesuppgifter, precis som det var i Kirk Blood-

»Om jag kunde bli oskyldigt dömd så kan det hända andra också.«

Par han mot dödsstraffet

Kirk Bloodworth dömdes till döden men friades genom ett DNA-test.

»Han menar att det viktigaste skälet att avskaffa dödsstraffet helt enkelt är att man riskerar att döda en oskyldig person.«

Fakta/Dödsstraffet

De länder som avrättar flest personer är i turordning Kina, Iran, Irak, Saudiarabien och USA.

58 länder har kvar dödsstraff men i 35 av dessa länder har ingen avrättats på tio år.

Dödsstraffet är på nedgång globalt. De senaste tio åren har dödsdomarna minskat med 75 procent och antalet avrättningar har halverats i USA. Hittills har 142 oskyldiga släppts från dödszell i USA där 32 av de 50 delstaterna fortfarande har kvar dödsstraffet.

I USA är det svårt att få kompensation för oskyldigt dömda som måste kunna bevisa sin oskuld. Många släpps utan att den verkliga skuldfrågan avgjorts, ifall rätten bedömer att de inte vill ta upp fallet på nytt.

Det senaste problemet vid avrättningar i USA är frågan om dödliga injektioner. Ämnena som används har blivit allt svårare att få tag på, då tillverkarna inte längre vill sälja till USA av moraliska skäl.

Richard Dieter, chef för Death Penalty Information Center i USA, tror att dödsstraffet helt kan komma att förbjudas av Högsta domstolen om allt färre stater tillämpar det. Konstitutionen förbjuder nämligen grymma straff. Richard Dieter hoppas att detta kan bli verklighet redan om tio år.

Vid sidan av WTI finns Innocence Network som arbetar mot dödsstraffet och stödjer oskyldigt dömda.

Källor: Death Penalty Information Center, Amnesty International, Witness to Innocence

worths fall. Det finns dock många andra problem med dödsdomar.

Rasism är ett sådant. 42 procent av alla fångar som sitter i dödszell i USA är svarta, vilket är 3,5 gånger fler än deras andel av befolkningen. Det är också vanligare att dödsstraff utdöms när brottsoffret är en vit person än om offret är en svart person. Fler fattiga än rika blir också dömda till döden påpekar Kirk Bloodworth, som numera är anställd på WTI.

Hittills har 142 oskyldiga dödsdömda fångar släppts ut ur amerikanska fängelser sedan 1976 när dödsstraffet återinfördes. Det motsvarar drygt en årtiondel av alla avrättningar.

– Ingen borde acceptera de oddsen, säger Kirk Bloodworth.

Han menar att det viktigaste skälet att avskaffa dödsstraffet helt enkelt är att man riskerar att döda en oskyldig person.

Generellt sett är dödsstraffet på nedgång runt om i världen. Det är bara ett av tio länder som idag avrättar fångar men det senaste året har flera folkrika länder återupptagit avrättningar. Japan har haft en ökning av avrättningar sedan de konservativa liberaldemokraterna återkom till makten. Pakistan,

Nigeria, Indonesien och Indien har återupptagit avrättningar. I Indien har dödsstraffet fått ökat stöd bland allmänheten efter den uppmärksammade gruppvåldtäkten och mordet på en 23-årig kvinna i Delhi i december 2012. Gambia, där inga avrättningar hade verkställts sedan 1985, avrättade överraskande nio dödsdömda fångar i augusti 2012. I Kina, Saudiarabien, Iran, Irak och USA fortsätter avrättningarna.

Kirk Bloodworth menar att politikernas vilja att behålla dödsstraffet sorgligt nog bara är en spegling av den allmänna opinionen i USA. Politiker vill verka tuffa mot kriminalitet.

– Så vi försöker ändra folks uppfattning, en person i taget, förklarar han.

WTI försöker påverka politiker i de delstater där dödsstraffet är på väg ut; nästa år kan detta ske i New Hampshire, Delaware och Kansas. Organisationen blir ofta kontaktad av politiker som jobbar mot en lagändring och ombeds att stödja dem genom att tala inför den lagstiftande församlingen. Kirk Bloodworth tar ofta själv kontakt med politiker som står och väger i frågan.

– Jag knackar på deras dörr, ger dem min bok och pratar med dem. Om jag

Cynthia Candeiros
mamma skjutsar henne
till träningen varje vecka.

»Fotboll är det roligaste jag vet«

I Moçambique, ett av världens fattigaste länder, är bristen på jämställdhet stor och möjligheterna till självständiga livsval för unga kvinnor ofta begränsade. Organisationen *Futebol dá força* använder fotbollen för att "gå bakvägen till mänskliga rättigheter", som grundaren Cecilia Andrén Nyström uttrycker det.

Text och Bild: John Palm

Det är sen eftermiddag i Chamanculo i utkanten av Moçambiques huvudstad Maputo när området tjejlager samlas till träning. Tränaren Orlando Qive håller i uppvärmningen innan det är dags för träningsmatch mot ett killag på planen intill den lokala kyrkan. Sanden yr kring fötterna när lagets kapten Raquela Inguane tacklar till sig bollen och sätter fart längs ena kanten. För de här tjejerna är det en vanlig torsdag men att den tillbringas på fotbollsplanen är ingen självklarhet.

Det var något som 21-åriga svensk-

an Cecilia Andrén Nyström upptäckte när hon kom i kontakt med damfotboll i Moçambique för två år sedan.

– Jag hade tränat unga tjejlager hemma i Sverige och redan då fokuserat på att stärka tjejernas självförtroende. Jag tänkte att om man provar samma sak på en plats där grundförutsättningarna är så mycket sämre, då skulle man också kunna ha en större påverkan. När min mamma fick jobb i Moçambique följde jag med hit med tanken att förverkliga min idé, säger hon.

Cecilia Andrén Nyström fick kontakt med landslagsspelaren Sarita Simone och började träna hennes lag i Maputo. Den blonda tjejen från Sve-

rige som tränade ett damlag väckte uppmärksamhet. Efter ett tag började det dyka upp tränare från andra delar av Maputo som ville att Cecilia Andrén Nyström skulle stötta även deras tjejer.

– Det var då jag insåg att det egentligen inte är tjejerna som behöver stärkas utan deras tränare. För om det inte finns några tränare så finns det på lång sikt ingenstans för tjejerna att spela heller, säger hon.

»Hon
älskar
att spela
fotboll
och jag
blir stolt
och röd
när jag
ser henne
spela.«

Tillsammans med Sarita Simone började hon bygga upp organisationen Futebol dá força – ett nätverk för damfotbollstränare. För att bli en del i projektet måste en tränare genomgå tre utbildningssteg. I utbildningen ingår bland annat en kurs i sex och samlevnad och hur våld mot och sexuellt utnyttjande av tjejer ska förebyggas. Efter två år har Futebol dá força knutit till sig nära 200 ledare som tränar omkring 4 000 tjejer runt om i Moçambique.

Orlando Qive som tränar Raquela Inguane och hennes lagkamrater är ett av de senaste tillskotten. För honom har tränarsysslan blivit ett kall. Så gott som varje dag i veckan håller han i träningar för olika lag, i och utanför Maputo.

– Många tror att fotboll bara är till

för killar men jag ser att tjejer är värda exakt samma möjligheter, säger Orlando Qive.

På onsdagar har han inga träningar. Då åker han istället på hembesök till spelarnas föräldrar. Det gäller att skapa förtroende hos föräldrarna som ofta inte vill att döttrarna spelar fotboll. Å andra sidan blir föräldrarna glada för att fotboll kan skapa ett tryggt sammanhang för döttrarna. Fast med 14-åriga Raquela Inguanes familj har Orlando Qive ännu inte nått hela vägen.

– Vissa i hennes familj förbjuder henne att spela fotboll. När jag sade att jag skulle göra hembesök så sade hon nej eftersom hon tror att det då ska bli ännu värre. Så det måste jag respektera, säger Orlando Qive.

– Jag började spela fotboll när jag var sju år och då var jag den enda tjejen bland alla killarna. De provocerade mig och sade att jag var en man. Jag fortsatte dock eftersom fotboll är det roligaste jag vet. De kallar mig dock fortfarande en massa saker hemma i förorten. Särskilt männen, de säger att jag är dålig som spelar fotboll istället för att hjälpa till där hemma, säger Raquela Inguane.

Ett av målen med Futebol dá força är att ge tjejer självkänsla och en plats i ett större sammanhang än hemmet.

– När man föds som tjej här så är man dotter fram till det att man blir någons fru. De har inget utrymme för sina egna drömmar eller viljor. Dessutom satsas ofta skolgång och utbildning på pojkarna eftersom döttrarna ändå ska giftas bort, vilket ibland sker

i väldigt låg ålder, säger Cecilia Andrén Nyström.

Många fotbollsträningar blir till samtal där tränaren berättar om vilka rättigheter tjejerna har. Kunskaper om hur hiv förebyggs finns redan hos många. Det som behöver förändras är beteendet och att tjejer förstår att de bestämmer över sina kroppar.

– Tränarna blir det stöd som tjejerna inte har hemma, i skolan eller i samhället i allmänhet. Dessutom blir tränarna förebilder ute i sina lokalsamhällen genom att visa upp ett bra sätt att bemöta tjejerna på, säger Cecilia Andrén Nyström.

Samtidigt som nästa steg tas för att starta provinsiella ligor för tjejfotboll – Mutola Cup – så syns redan resultaten runtom i Moçambique. På skolans fotbollsplan i Malhangalene spelar nioåriga Cynthia Candeiro sedan hennes mamma efter febrilt letande lyckats hitta ett lag åt sin dotter.

– Hon älskar att spela fotboll och jag blir stolt och rörd när jag ser henne spela, säger Odete Candeiro.

I staden Xai-Xai jublar målvakten i laget Chicumbane efter att laget vunnit en cupmatch.

– De ville döda mig med sina skott, så hårt sköt de men jag tog skotten och vi vann, säger Maira Taverda.

I lokalsamhället Albazine utanför Maputo spelar Hermengilda Mpangue trots att hennes pappa först förbjöd henne. Det kan hon tacka sina kamrater för. Hela laget samlades och gick hem till Hermengilda Mpangues

– Det är bra att killar och tjejer umgås på fobollsplanen så att inte den första kontakten blir när de gifter sig, säger Cecilia Andrén Nyström.

»När man föds som tjej här så är man dotter fram till det att man blir någons fru.«

familj och berättade hur viktig hon var för laget. Även tränaren Higino Mucambe fick komma och hälsa på och efter tålmodiga hembesök nåddes en kompromiss med pappan.

– Senare såg jag att hennes pappa kom och tittade på en match. Han sade att han blev stolt av att se sin dotter spela, säger Higino Mucambe.

För Cecilia Andrén Nyström och Sarita Simone i Futebol dá força fortsätter arbetet med att motivera och inspirera sina ideellt arbetande tränare.

– Sedan handlar det om att låta fotbollen tala för sig själv. Just för att det här är ett så maskulint område så kan det förändra mycket. Att folk får se tjejer spela fotboll kan förändra attityder och på sikt påverka kvinnors roll i det här samhället, säger Cecilia Andrén Nyström. ■

Fakta

Futebol dá força arbetar i dag tillsammans med lokala "Lurdes Mutola Foundation" och har sju anställda i Moçambique. I Sverige drivs det som en stiftelse som bland annat samlar in pengar till verksamheten i Moçambique.

Utbildningen för tjejfotbollstränare sker i tre steg:

- Tränarutbildning
- Sex och samlevnad samt förebyggande av hiv.
- Mänskliga rättigheter och förebyggande av våld mot och sexuellt utnyttjande av flickor.

I år startar Futebol dá força verksamhet i Zambia och i oktober påbörjas projektet i Sverige när 50 ledare utbildas i Stockholm och Södertälje. Mer information:

www.futeboldaforca.com

Trots att den juridiska gränsen för giftermål är 18 år i Moçambique beräknas 21 procent av 15-åriga flickor vara gifta. Vid 19-årsålder har 24 procent av unga kvinnor fött två barn. I snitt föder kvinnor 5,2 barn och mödradödligheten är hög. 11 procent av dödsfallen beror på olagliga aborter. Hiv och aids är vanligt i Moçambique och kvinnor drabbas oftare än män.

Våldtäkter är vanligt förekommande. Ett växande problem är manliga lärares sexuella övergrepp mot kvinnliga elever. Våld mot kvinnor i hemmet är av många "accepterat". Trots en lag om lika lön har kvinnor avsevärt lägre löner än män.

Ofta är sammanhållningen och den positiva stämningen i fotbollslagen en av huvudanledningarna till att tjejerna spelar. Många kommer till träningsplanen även om de inte ska träna.

En skamlig skandal

»Spår«

Lena Sundström
Natur&Kultur

Var går gränsen mellan en lögn och att inte berätta sanningen? Hur långt kan man gå i att försvara det som man vet är fel?

Avvisningen av de egyptiska medborgarna Ahmed Agiza och Mohammed El Zary som verkställdes med hjälp av CIA från Bromma flygplats den 18 december 2001 är en skandal. Två män utsattes för grym, omänsklig behandling av en utländsk säkerhetstjänst på Bromma flygplats. Sedan skickades de till fängelse och tortyr i Egypten, där Ahmed Agiza satt fängslad till år 2011.

Lena Sundströms bok *Spår* är en bedrövande berättelse om ett Sverige där tjänstemän och politiker fattar beslut och agerar i strid med lag och internationella förpliktelser. Beslut som leder till alldeles oerhörda conse-

kvenser för de berörda människorna Mohammed El Zary, Ahmed Agiza och hans hustru Hanan Attia och deras barn.

Boken, som är mycket välskriven, och spännande även för mig som på nära håll har följt Ahmed Agiza och Mohammed El Zary, skildrar mycket bra bristen på transparens och de många olika sätt som använd(e)s för att dölja sanningen. Det blir så tydligt att det inte finns någon rimlig förklaring och ingen ursäkt för att den svenska regeringen den 18 december 2011, efter att redan ha förberett en avvisning och utan att meddela varken de berörda männen eller deras juridiska ombud, beslutar att avslå deras ansökningar om asyl och omedelbart och med tvång skicka dem till Egypten.

”Kanske handlade det inte bara om makt och makthavare, utan också om tjänstemän och tjänstvillighet, och om ett samhälles förmåga eller oförmåga att rannsaka och utreda efteråt. Att inte gömma sig bakom fraser om att det

hela hade handlat om svensk naivitet.” skriver Lena Sundström.

Såvitt jag vet har ingen av de ansvariga ministrarna, Göran Persson och Thomas Bodström, bett Ahmed Agiza och Mohammed El Zary om ursäkt. Tvärtom. Det är skamligt.

Skulle något liknande kunna hända igen?

Läs boken!

Madeline Seidlitz

Läst & Sett

E-post:
lastochsett@
amnesty.se

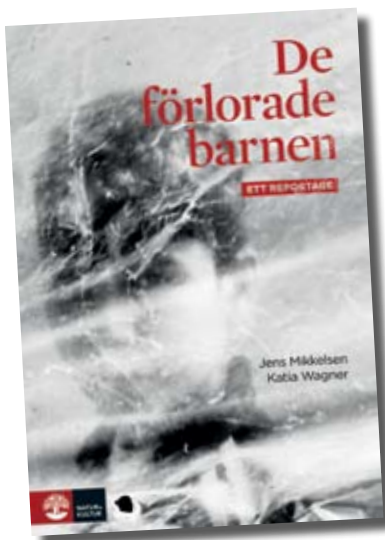
Barnen som glöms av alla

»De förlorade barnen«

Katia Wagner och Jens Mikkelsen
Natur&Kultur

Vilket ansvar har svenska myndigheter för barn som kommer till Sverige utan vårdnadshavare? Har vi ett annat ansvar för dessa barn än för barn som redan är bosatta i Sverige?

Katia Wagners och Jens Mikkelsen

sens reportagebok *De förlorade barnen* berättar om barn som är eller har varit i Sverige och sökt asyl. Det handlar om barn som har kommit ensamma; ”ensamkommande barn”. Boken berättar om Muna, Ghazi och Kardo. Om Mohammed och Ali och Ahmad och många andra.

En del av dessa barn försvinner och det som boken beskriver är hur förvånansvärt många företrädare för olika myndigheter inte bryr sig.

Boken berättar också om hur EU:s gemensamma regler i Dublinförordningen slår hårt, konstigt och orättfärdigt.

Förordningen utgår från att det inte spelar någon roll i vilket av de länder som har anslutit sig till förordningen som man hamnar i medan det i verkligheten i allra högsta grad spelar stor roll var man hamnar. Så mycket att det finns barn som hellre tar livet av sig än att skickas till exempelvis Italien.

Sedan boken kom ut har EU-domstolen kommit med en tolkning av Dublinförordningen som kom-

mer att förbättra situationen för en del barn.

Domstolen hänvisar bland annat till Barnkonventionen och anför: ”... när en underårig utan medföljande vuxen och utan familjemedlemmar som lagligen befinner sig i en medlemsstat har ingett asylansökningar i fler än en medlemsstat, så är det den medlemsstat där den underårige befinner sig efter att där ha lämnat in en asylansökan som ska anses vara ’ansvarig’.”

Det som Mikkelsen och Wagner konstaterar i sin prolog är dock fortfarande aktuellt:

”När ett barn försvinner sätts samhället i larmberedskap. Polisen sparar inte på sina resurser. Hundratals människor anmäler sig frivilligt för att leta, hjälpa, trösta, och om brott begåtts, fördöma. Medierna skildrar skeendet och är snara att kritisera om spårandet inte leder till snabba resultat. Så är det inte när de som försvinner är ensamkommande flyktingbarn och ungdomar.” Varför?

Madeline Seidlitz

»Perón eller döden«

»Jag kallas Ernesto«

Regi: Benjamín Ávila

Land: Argentina/Spanien/Brasilien

År 1974 avlider Juan Perón efter att året före ha återvänt från sin exil i Francos Spanien. Hans hustru, Isabel Perón, tar över presidentposten medan landet glider in i ett inbördeskrig. Peronismen, detta märkliga politiska fenomen, som har dominerat argentinsk politik sedan 1940-talet, är en bred rörelse. Här finns både AAA, Argentinas antikommunistiska allians, en högerextrem rörelse av dödspatruller som leds av fascisten José López Rega, minister och en av Isabel Peróns förtrogna. Dess motpol är Mon-

FOTO: FOLKETS BIO

Violeta Palukas och Teo Gutierrez Moreno i *Jag kallas Ernesto*.

toneros, en vänsterperonistisk gerillarörelse som dödar företagsledare och militärer. 1976 tar militären makten och de kommande åren ska tusentals människor dödas och försvinna i "det smutsiga kriget".

Benjamín Ávilas film *Jag kallas Ernesto* är en av Argentinas mest sedda biofilmer och var landets Oscarsbidrag detta år. Filmen har självbiografiska drag då regissörens egen mor försvann 1979. I filmen får vi följa 12-årige Juan, som med sin familj under falska namn återvänder från exil i Kuba för att 1979 delta i den motoffensiv Montoneros utlyst.

Medan de vuxna förbereder militära operationer under slagordet "Perón eller döden. Leve fosterlandet" lever Juan (Teo Gutierrez Moreno) i skräcken för att militären ska upptäcka familjens dubbelliv. Det är inte lätt att under dessa omständigheter hantera den första kärleken som drabbar Juan när han möter skolkamraten Maria. Benjamín Ávilas film är ett starkt drama om de mörkaste åren i Argentinas moderna historia.

Ulf B Andersson

Jakt på det förflutna

»Min stulna revolution«

Regi: Nahid Persson Sarvestani

Land: Sverige

Nahid Persson Sarvestanis dokumentär *Min stulna revolution* för regissören tillbaka till den händelse som har gett henne skuld-känslor under nästan 35 års tid – natten då hennes lillebror Rostam greps och senare avrättades efter revolutionen i Iran 1979. Nahid upplever att det var henne regimen egentligen var ute efter men då hon inte var hemma just då lyckades hon undkomma fångelse och kunde till slut fly landet.

Hon söker upp och bjuder hem sina överlevande vänsterpolitiskt aktiva vänner från tiden innan landsflykten. För första gången tar hon del av deras berättelser kring tiden i fångelse och Nahid Persson Sarvestani kan närma sig den verklighet som hennes lillebror måste ha upplevt innan han avrättades. Det är en smärtsam väg att gå, kantad av grymma tortyrmeter, förnedring och överfyllda celler. Samtidigt belyser också kamraternas besök i Nahids hem den gemenskap mellan kvinnorna som har uppstått under tiden i fångelse och som stundtals får henne att känna sig utanför.

FOTO: FOLKETS BIO

Regimen som tog makten i Iran 1979 sitter fortfarande kvar.

Liksom *Drottningen och jag* är *Min stulna revolution* en djupt närgången och personlig film där regissörens tankar och reflektioner hela tiden finns närvarande. Det är Nahids besvikelse som tittaren känner då hennes ateistiska förebild under åren innan revolutionen nu rullar ut sin bönematta i hemmet i San Francisco, och det är Nahids beundran av den styrka och glädje som kvinnorna – trots allt – uppvisar som förmedlas genom den vita duken.

Subjektiviteten känns dock inte kvävande då regissören lämnar tillräckligt mycket utrymme för biobesökaren att dra sina egna slutsatser om situationen i det post-revolutionära Iran där samma regim som avrättade Rostam än idag sitter vid makten.

Vera Häggblom

I korthet:

FILM: »Diktaturens fångar«

Regi: Andreas Rocksén

SVT Play

När SVT1 den 14 oktober visade filmen *Diktaturens fångar* gavs ytterligare viktiga pusselbitar till bilden av Ogaden, den stängda provinsen i östra Etiopien där Lundinggruppen är ett av de företag som hoppas på olja. I våras tilläts en grupp svenska journalister besöka Somali Regional State (Ogaden), vars befolkningsmajoritet är somalier, ett faktum som har lett till en regional konflikt som har pågått i årtionden. De svenska journalisterna kunde berätta vad de såg men Andreas Rocksén har genom samarbete med den avhopade etiopiske journalisten Abdullahi Hussein gjort en film som är fullständigt unik. Abdullahi Hussein arbetade för provinsens president och lyckades när han lämnade sitt lyxliv i provinshuvudstaden Jijiga få med sig mängder av film han som chef för den regimtroga lokala TV-kanalen hade tillgång till.

Här skildras inte bara hur provinsens vicepresident Abdullahi Werar i juli 2011 deltar i skenavrättningen av de tillfångatagna svenska journalisterna Martin Schibbye och Johan Persson utan också möten där myndighetspersoner erkänner tortyr och mord på fångar. Abdullahi Hussein kommer nu att överlämna 100 timmars film till internationella åklagarkammaren i Sverige och det finns nu en reell möjlighet att krigsbrott i Ogaden kan komma att beivras. Lundins smutsiga oljeaffärer har genom denna SVT-film hamnat i ett ännu mer avslöjande ljus.

UBA

BOK: »Ett krig här och nu. Sveriges väg till väpnad konflikt i Afghanistan«
Wilhelm Agrell

Atlantis

När Wilhelm Agrells imponerande kartläggning av den svenska krigsinsatsen i Afghanistan utkom i våras var kommentarerna från politiskt håll överslätande och Agrells slutsatser avvisades. Kanske är det för att det internationella uttåget nu är nära förestående, då USA efter tolv års krig försöker hitta en förhandlingslösning med talibanerna, som denna bok inte lett till en omfattande diskussion. Agrell är mycket övertygande i sin framställning av hur Sverige i tysthet övergick från att delta i en säkerhetsoperation i Kabul till att bli part i det USA-ledda kriget för att slå ned upproret.

UBA

Arma Grekland!

»Kaos. Ett grekiskt krislexikon«

Alexandra Pascalidou

Atlas

»Skulden. Eurokrisen sedd från Aten«

Kajsa Ekis Ekman

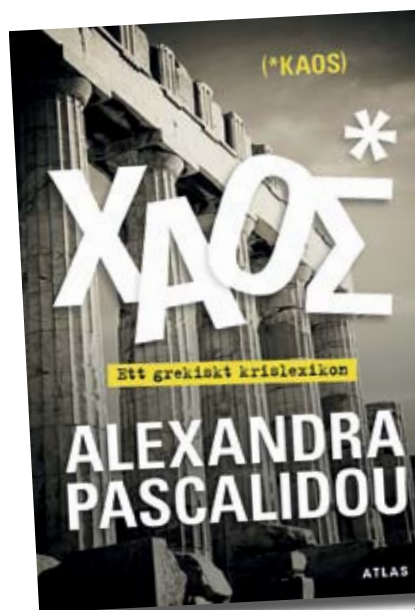
Leopard

När ett upprop om solidaritet med det krisdrabbade Grekland publicerades på DN Debatt den 17 oktober återknöts till svensk solidaritet med grekerna både under andra världskrigets ockupation och solidaritetsrörelsen under militärjuntans styre 1967–74. Under tecknarna, däribland de bokaktuella Alexandra Pascalidou och Kajsa Ekis Ekman, uppmanade svenskar att både ge ekonomiska bidrag, exempelvis till SOS Barnbyar eller direkta insamlingar till sjukhus och samtidigt politiskt protestera mot de sparkrav grekerna påtvingas av sina långgivare.

I praktiken styr den så kallade trojkan; EU, Europeiska Centralbanken (ECB) och Internationella valutafonden (IMF) över grekernas vardagsliv. Stöd paketet kallas de lån som beviljas vilket har gjort att den grekiska statsskulden nu är 321 miljarder euro. Detta motsvarar 180 procent av landets bruttonationalprodukt, BNP. Priset grekerna har fått betala för stödpaketet har varit försämringar i en stegrad takt. Arbetslösheten stiger och beräknas idag ligga runt 30 procent. Bland ungdomar är två tredjedelar utan arbete. Drygt 20 procent lever under fattigdomsgränsen.

Nazistpartiet Gyllene gryning hade före krisen ett väljarstöd i några få promille. Nu är de Greklands tredje största parti med 18 parlamentsledamöter. Partiets stormtrupper har fritt kunnat ägna sig åt misshandel av invandrare, ibland med dödlig utgång, men efter mordet på musikern och vänsteraktivisten Pavlos Fyssas den 18 september har staten slagit tillbaka och parlamentariker gripits. Det återstår ännu att se om partiets ställning kommer att försvagas. Gyllene gryning har haft stöd inom den grekiska poliskåren och den utbredda rasismen i Grekland har gjort att många har blundat för våldsdåden.

DN:s reporter Marianne Björklund beskrev den 2 oktober hur många i Grekland undrat varför det dröjde så länge innan myndigheterna slog till mot partiet: "Hade ni reagerat på mord på invandrare, kanske Pavlos hade

levt", stod det målat på universitetsbyggnaden i Aten.

Det är välkommet att två aktuella böcker om den grekiska krisen nu har kommit. Bägge böckerna är dessutom personliga vittnesmål, vilket är på gott och ont. Kajsa Ekis Ekmans *Skulden* bygger på ett 30-tal resor hon har gjort till Aten de två senaste åren. Med hjälp av anonymiserade vänner och bekanta bland yngre medelklassaktivister skildrar hon de senaste årens dramatiska händelser. Kajsa Ekis Ekman försöker också anlägga en marxistisk förklaringsmodell för att sätta in Grekland i ett sammanhang där landet bara är ett exempel på kapitalismens kris.

Hon är själv deltagare i demonstrationer och aktioner och hoppas att proteströrelsen i Grekland ska bli ett embryo till något nytt, att Grekland ska säga nej till trojkan, ställa in betalningarna och att vänstern ska erövra statsmakten samtidigt som anarkistiska och direktdemokratiska strukturer kan fördjupa demokratin. I Grekland står nu "slaget om Europas framtid" slår hon fast och varnar för att en seger för kapitalet riskerar att västvärlden närmar sig en kinesisk modell: "auktoritär kapitalism utan fackliga eller demokratiska rättigheter".

Kajsa Ekis Ekman har en imponerande notapparatur men även om de

politiska analyserna är intressanta så är bokens styrka när hon skildrar hur den ekonomiska misären direkt drabbar människor.

Alexandra Pascalidou har valt att göra ett grekiskt krislexikon i sin *Kaos* genom att varje kapitel försetts med ett ord som kommer från grekiskan och här finns både erotik, anekdot och komedi. Hon är själv född i Rumänien av föräldrar som flydde med den kommunistiska sidan vid nederlaget i 1940-talets inbördeskrig och vågar redovisa även grekers ansvar för krisen. Inte på så sätt att greker skulle ha varit latare än andra européer men genom att de flesta accepterade ett korrupt system där de växelvis statsbärande partierna Ny demokrati och Pasok hade väljarnas stöd för ett samhällsbygge som nu har havererat. Även i *Kaos* finns många starka avsnitt om krisens konsekvenser för vanliga människor. Pascalidou skrader inte heller orden om den finansmarknad som parasiterar på bubblor, krascher och spekulationer medan ett land som Grekland ska "spara till sin egen begravning".

Arma Grekland, tänker jag när jag läser om utblottade människor som förut levde ett dragligt liv men nu ska välja mellan "mat eller el, värme eller telefon, läkarbesök eller läxhjälp".

Ulf B Andersson

Läkares medverkan i tortyr måste upphöra!

Till Amnestys årsmöte i Sunne hade jag lagt en motion om att uppmärksamma tortyr av palestinska fångar i Palestina och Israel och speciellt israeliska läkares medverkan i tortyr. Bakgrunden är en rapport – *Doctoring the evidence, abandoning the victim* – skriven av de israeliska organisationerna *Public Committee Against Torture in Israel* (PCATI) och *Physicians for Human Rights-Israel* (PHR), med dokumentation av över 100 fall där sjukvården uppenbarligen mörkat om tortyrfall och på olika sätt bidragit till tortyrens genomförande.

Av omkring 700 undersökta tortyrfall de senaste åren medger myndigheterna i ungefär 15 procent av fallen att tortyr förekommit. Inget fall har lett till någon rättslig prövning.

Min motion avslogs av årsmötet med styrelsens motivering att svenska Amnestys Hälso- och sjukvårdsgrupp ständigt arbetar

med dessa frågor och bland annat via svenska läkarförbundet kommunicerat frågan till den israeliska motsvarigheten – och man vet berätta att den "israeliska läkarorganisationen kraftfullt förnekar läkares inblandning i tortyr". Avslutningsvis konstateras: "Specialgruppens egna efterforskningar har hittills inte givit vid handen vare sig israeliska eller palestinska läkares medverkan i tortyr".

Israeliska Läkarförbundet förnekar förvisso läkares inblandning i tortyr, annars skulle man riskera uteslutning ur läkarnas världsorganisation, *World Medical Association*. Det svaret får även jag. Vid kommunikation med PCATI och PHR får jag dock veta att problemen våren 2013 – samtidigt med Amnestys årsmöte – kvarstår och att den israeliska sjukvården "fortsätter att

blunda för fall av tortyr".

Amnestys Hälso- och sjukvårdsgrupp har hittills valt att inte svara på min fråga om hur de "egna efterforskningarna" i frågan har bedrivits. Har de överhuvudtaget varit i kontakt med organisationerna bakom rapporten? Eller med Rädde Barnen i Palestina och FN:s barnfond, Unicef, som har dokumenterat fall där sjukvårdspersonal och läkare varit inblandade i tortyr av barn?

Min uppmaning till Amnesty är: gör om och gör rätt! Tortyr och speciellt läkares medverkan i tortyr måste påtalas var än det förekommer. Gör man det inte i detta fall, där omfattande dokumentation finns, riskerar man att Amnestys trovärdighet skadas i andra liknande fall framöver..

Gunnar Olofsson
Amnesty medlem i Borås

FOTO: ANDREA BODEKULL/AI

Amnesty International har under ett år publicerat drygt 90 rapporter, uttalanden och aktioner om situationen i Israel och Palestina, påpekar styrelsen. Bilden visar hur israeliska armén slår till mot en protest mot murbygge i Al-Walja på Västbanken.

Svar från styrelsen

Styrelsen delar Gunnar Olofssons oro över situationen i Israel och de ockuperade palestinska områdena och detta är en fråga som Amnesty arbetat och arbetar mycket med. Under februari 2012 till februari 2013 publicerade Amnesty drygt 90 rapporter, uttalanden och aktioner angående situationen i Israel och Palestina. Många av dessa aktioner och rapporter tar upp de övergrepp som palestinska fångar utsätts för. Amnesty har även i aktioner vänt sig direkt till den israeliska hälsoministern med krav på att övergreppen mot fångar upphör.

Den svenska Hälso- och sjukvårdsgruppen har vänt sig till det svenska läkarförbundet som i sin tur har kontaktat det israeliska läkarförbundet. Att de förnekar att tortyr och miss-handel förekommer innebär inte att Amnesty upphör med sin kritik.

Allvarliga anklagelser om sjukvårdspersonals inblandning är starkt oroande och vårt internationella sekretariat i London har också ett mycket nära samarbete med PHR, Physicians for Human Rights – Israel, som också nämns av Gunnar Olofsson och även många andra

människorättsorganisationer i Israel. Deras information ligger ofta till grund för vår rapportering och vårt utredningsarbete.

Det är också viktigt att klargöra att dessa kontakter primärt sker mellan våra Israelutredare och de medicinska experterna i London och den israeliska Amnestysektionen. Vi kan också lova att Amnestys kampanjer för att stoppa övergrepp mot palestinska fångar kommer att fortsätta.

Karin Linkhorst
Sektionsstyrelsen

40 år för mänskliga rättigheter

I skånska Hörby finns en secondhandbutik som drivs av Grupp 9 i svenska Amnesty. Sedan 1999 har butiken samlat in sju miljoner kronor till Amnesty. Nu har gruppen fyllt 40 år.

Text och bild: Andrea Pettersson

Solen skiner på parkeringen utanför secondhandbutiken Handlingen i Hörby den 7 september.

Istället för parkerade bilar är parkeringen fylld av Hörbybor, kaffe och hembakt, idogt kampanjande Amnesty-medlemmar och gul-svarta skyltar. Mannekånger spatserar på den provisoriska catwalken, gjord av röda tras-mattor från butiken. Grupp 9 i svenska Amnesty fyller 40 år och firar dagen lång.

Den 14 augusti 1973 höll Sigrid Tham-Arndt tillsammans med lika-sinnade Hörbybor det första mötet i Grupp 9. Hon var gruppsekreterare från första mötet fram till 1981 då hon flyttade till Lidingö och Grupp 123.

Eva Nilsson var en av dem som var med 1973. Nu står hon och plockar bland butikens varor samtidigt som hon hejar på några av butikens stamkunder.

– I början var det bara brevskrivning. Jag minns särskilt några fall från Östtyskland och Tjeckoslovakien, säger Eva Nilsson som efter 40 år i Grupp 9 har svårt att hålla isär de olika fallen.

Sedan starten har gruppen jobbat med 15 fångfall varav 13 blivit frisläppta. Blygsamt vidhåller gruppmedlemmarna att det inte bara är tack vare gruppens insats. I slutet av 1970-talet arrangerade gruppen bokbord, något som mynnade ut i dagens secondhandbutik Handlingen. Sedan flytten till de nya lokalerna 1999 har gruppen samlat in 7 miljoner kronor till den svenska Amnestysektionen. Ett otroligt viktigt arbete fastslår generalsekreterare Lise Bergh, som dagen till ära är på besök och håller ett kort tacktal:

– Ni är minst lika viktiga som aktivisterna på gatan. Många sektioner i

syd är beroende av att vi i västvärlden samlar in pengar. Ni gör ett otroligt viktigt arbete för mänskliga rättigheter världen runt.

Handlingen i Hörby spelar inte bara roll globalt utan även lokalt. Birgitta Lindström är en av gruppens nyare medlemmar och berättar över en kopp kaffe i solen att det är kö på onsdagar och lördagar då butiken håller öppet:

– Second hand ligger i tiden. Ungdomar från Malmö och Lund åker hit till Hörby för att fynda. Dessutom har även människor med dålig ekonomi möjlighet att handla här och butiken har blivit en mötesplats.

Birgitta Lindström är sedan några år tillbaka gruppsekreterare och gick med i gruppen år 2006 sedan hennes man gått bort. Hon blev fast och fortsätter jobba för en värld där alla får respekt för sina mänskliga rättigheter. Kerstin Sunemark-Nyman, före detta gruppsekreterare, poängterar att butiken bidragit till att Grupp 9 kan fira sin 40-årsdag idag.

– Vi samlas kring något, det är ett

Eva Nilsson var med när Grupp 9 bildades 1973.

»Jag brukar säga att jag är livstidsfånge hos Amnesty.«

åtagande och man vill inte svika sina vänner här. Man stannar så länge man behövs. Jag brukar säga att jag är livstidsfånge hos Amnesty, säger Kerstin Sunemark-Nyman med glimten i ögat.

Framtiden då? Medelåldern i Grupp 9 stiger och många är oroliga för gruppens överlevnad. Det är svårt att hitta nya unga medlemmar i Hörby, ungdomar flyttar till Malmö eller Lund och engagerar sig där. Eva Nilsson tystnar och tvekar vid frågan om hon tror att det blir 50-årsjubileum om tio år. Å andra sidan, kontrar Kerstin Sunemark-Nyman, är problemet med sjunkande medlemstal inte nytt, så har det varit de senaste 10-20 åren:

– Och så vips, dyker en eldsjäl upp och vi stapplar vidare, säger hon och ler och ser sig omkring i den välsorterade 850 kvadratmeter stora butiken. ■

Brigitta Lindström är gruppsekreterare.

Dawit Isaak – tolv år i fängelse

Den 23 september var det tolv år sedan journalisten och dramatikern Dawit Isaak greps i Eritrea för vad han hade skrivit om situationen i landet. I år arrangerade Amnestys grupp 195, Free Dawit och Reportrar utan Gränser en manifestation tillsammans med Göteborgs Stadsteater. Drygt 250 personer kom för att höra om Dawit och de andra fängslade journalisterna.

Skådespelare ur Göteborgs Stadsteaters ensemble; Nina Zinjani, Göran Ragnerstam och Carina Boberg läste texter ur en av Dawit Isaaks pjäser. Elisabeth Löfgren, pressekreterare på Amnesty och Fray Bereket från den Svensk-Eritreanska Föreningen för Demokrati och Rättvisa talade under rubriken "det långa engagemanget".

De övriga medverkande var Dawits bror Esayas Isaak, journalisterna Martin Schibbye och Johan Persson, som nyss kommit ut med en bok om sina upplevelser i Kalityfängelset i Etiopien, Vanessa Berhe, vars morbror sitter fängslad i Eritrea, Benyam Lemma

med band samt Anna Takanen och Ronnie Hallgren från Stadsteatern.

Björn Tunbäck från Reportrar utan Gränser samtalande på scenen med Esayas Isaak, Martin Schibbye och Johan Persson och 16-åriga Vanessa Berhe. Vanessa Berhe är uppväxt i

FOTO: MALIN ÖSTERBERG

Elisabeth Löfgren och Fray Bereket vid manifestationen 23 september.

Sverige och har nyligen inlett en kampanj för sin morbror Seyoum Tsehaye som också sitter fängslad sedan hösten 2001. Seyoum Tsehaye är liksom Dawit Isaak adopterad av Amnesty International som samvetsfånge och en Amnestygrupp i Virginia, USA jobbar med hans fall.

Seyoum Tsehaye var i likhet med Dawit Isaak en mycket känd person i sitt hemland. Han verkade som fotograf och journalist redan under självständighetskriget och var sedan under en tid chef för den statliga eritreanska televisionen. Han lämnade dock sitt jobb när det blev allt svårare för de statsanställda journalisterna att agera. När alla oberoende medier i september 2001 förbjöds var Seyoum Tsehaye en av de första som greps. Det antas att både Seyoum Tsehaye och Dawit Isaak sitter i det ökända Eiraeiro-fängelset mitt ute i öknen. ■

Carry Cooper

Carry Cooper är aktiv i Amnestys grupp 195.

GÅ AMNESTYS PROJEKTLEDARKURS!

Spetsa till ditt engagemang för mänskliga rättigheter - gå Amnestys kurs *Att leda i projektform*.

Kursen riktar sig till alla aktiva medlemmar, är helt gratis (inkl resor och boende) och äger rum i Stockholm 24-26 januari. Sista ansökningsdag är den 15 december.

Information och ansökan:
WWW.AMNESTY.SE/LEDARSKAP

**MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER
+ FÖRETAG
= SANT?**

Amnesty Business Group bjuder in till en heldag på temat mänskliga rättigheter och företag. Det kommer bjudas på paneldebatt, diskussioner, filmvisningar och föreläsningar. Hela dagen är gratis! Mer information hittar du på: www.amnesty.se/om-amnesty/kalendarium

Datum: Söndag 10 november kl. 11:00-15:00

Plats: Palme-salen, ABF-huset, Sveavägen 41 i Stockholm.

Jag kommer att leva
och se ljuset i tunneln.
Det kan bli en lång
eller en kort väntan.
Vad som än händer
kommer jag att hålla ut!

ESKINDER NEGA, ETIOPIEN I MAJ 2013
[FRÅN KALITYFÄNGELSET]

I Etiopien avtjänar en journalist och bloggare ett mycket långt fängelsestraff för att han vågat skriva om press- och yttrandefrihet. Han har även kritiserat den antiterroristlag som innebär att fredliga regimkritiska aktiviteter kan klassas som terrorism. Samma lag har nu använts för att tysta honom. I 18 år.

Just nu skriver 100 000-tals människor i närmare 80 länder för att ge hopp och skapa förändring i andra människors liv. Ett enda brev kan inte förändra världen, men tillsammans kan vi förändra allt för Eskinder.

Skriv för frihet!

När du skriver på för frihet visar du solidaritet med andra människorättskämpar. Du stöttar inte bara dem som får sina rättigheter kränkta, du visar också att världen ser på. Eskinder Nega är en av de som vi lyfter under kampanjen Skriv för frihet.

Skriv för frihet du också på [amnesty.se/skriv](https://www.amnesty.se/skriv)

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

**JULKLAPPAR TILL DIG
SJÄLV OCH ANDRA - FÖR
MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER**

BUTIKEN.AMNESTY.SE

Prova Bingo och skraplotter – just nu får du 100 kr att spela för

PostkodLotteriet säljer lotter, bingospel och skraplotter där kunderna får dela på många miljoner per år. Överskottet skänker vi sedan till de organisationer som vi stödjer.

Förra året fick våra lottköpare dela på 1,2 miljarder kronor! Under samma period bidrog de till att vi kunde dela ut över 1 miljard till våra 44 förmånstagare varav Amnesty International fick 13 miljoner.

Testa våra spel på nätet – helt gratis

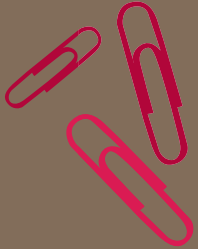
För att kunna bidra med ännu mer pengar till våra förmånstagare kan du numera skrapa lotter och spela Bingo på nätet. På skraplotterna som du också kan skrapa i mobilen är det vinst på var tredje lott! Har du inte redan gjort det gå in på postkodlotteriet.se och skapa ett konto nu så får du 100 kr att spela för med chans att vinna upp till en miljon!

Världens tredje största privata givare

Tillsammans med våra systerlotterier i Holland och Storbritannien har vi de senaste 20 åren skänkt ca 40 miljarder kronor till välgörande ändamål, vilket gör oss till världens tredje största privata givare.

Du hittar alla våra lotter och spel på postkodlotteriet.se

NOVEMBERKURSER I STOCKHOLM (SENSUS, MEDBORGARHUSET, MEDBORGARPLATSEN)

Dödstraffet

7 november kl 17-21

Fattigdom och mänskliga rättigheter

9 november kl 10-18

Företags ansvar och mänskliga rättigheter (grund)

13 november kl 17-21

A som i Amnesty

23 november kl 10-17

Kvinnors rättigheter

30 november kl 10-18

NOVEMBERKURSER I GÖTEBORG (SENSUS, DROTNINGGATAN 30)

Asylrättens ABC

9 november kl 10-18

Fattigdom och mänskliga rättigheter

16 november kl 10-18

Vadå företags ansvar? Så funkar det! (fördjupning)

20 november kl 17-21

A som i Amnesty

23 november kl 10-17

NOVEMBERKURSER I MALMÖ (SENSUS, STUDENTGATAN 4)

Vadå företags ansvar? Så funkar det!

6 november kl 17-21
(fördjupning)

Vadå diskriminering? Så funkar det!

16 november kl 10-18

Medlemspriser

Heldagskurs 450 kr

Heldagskurs 700 kr)

(ej medlem 350 kr

Kvällskurs 600 kr)

(ej medlem 300 kr

A som i Amnesty 600 kr)

(ej medlem 600 kr)

NYHET!

Vadå företags ansvar? Så funkar det! är vår fördjupande kurs i frågan med fokus främst på det policyramverk som antagits av FN:s MR-råd. I korshet tar vi upp:

- 1) protect:** staters skyddighet att skydda mänskliga rättigheter.
- 2) respect:** företags ansvar att respektera mänskliga rättigheter.
- 3) remedy:** tillgång till rättsmedel

Som i alla våra kurser blandar vi föreläsningar med övningar, diskussioner och fall. Det är en fördel om du gått vår grundläggande kurs Företags ansvar och mänskliga rättigheter.

Följ oss
på Facebook
och Twitter!

AMNESTYAKADEMIN

www.amnesty.se/amnestyakademien

FRAMTIDA AKTIVISM PÅ VERKSAMHETMÖTET

Styrelsens septembarmöte sammanföll med det årliga mötet på sekretariatet för aktiva på distriktsnivå. En gemensam punkt var verksamhetsmötet, som var både spännande och givande.

Verksamhetsmötet är ett av svenska Amnesty demokratiska forum och tanken bakom mötet är att ge medlemmar möjlighet till reell påverkan. Tidigare hette verksamhetsmötet "Budgetmöte" och då var det ett tillfälle att ge medlemmar en möjlighet att komma med inspel gällande budgeten. På grund av en ändrad budgetprocess förändrades även mötet. Budgetmötet blev ett "verksamhetsmöte" och således mer inriktat på vår faktiska verksamhet. På årets verksamhetsmöte låg därför fokus på att diskutera förslag på svenska Amnestys kommande tvåårsplan för åren 2014-2015.

Granskningskommittén (via Anna Dahlbäck och Isabel Schoulz) fick inleda mötet med att presentera sin halvårsrapport. Trots att granskningskommittén endast hunnit arbeta en kort tid efter att blivit valda av årsmötet kunde de presentera en halvårsrapport med viktiga inspel till styrelsen.

Resterande delen av mötet spenderades med att diskutera hur och vilka prioriteringar som bör göras för att på olika sätt stärka aktivismen i svenska sektionen inom ramen för den kommande verksamhetsplanen. Exempel på frågor som diskuterades var hur vi kan vårda och utveckla aktivister inom de långsiktiga medlemsstrukturer, utveckla arbetsgrupper samt stödja grupper och individuella aktivister.

Diskussionen fördes först i mindre grupper för att sedan övergå till helgrupp. Detta resulterade i en rad medskick till sekretariatets och styrelsens fortsatta arbete med plan 2014/2015, såsom:

- Lokala kampanjutbildningar
- Rekrytera till befintliga grupper
- Satsa på distrikten
- Än mer aktivt arbete för mångfald
- Utöka ansvar för grupper
- Tydlig utbildningskedja, från rekryteringsträff till "A som i Amnesty" och inslussning i grupper
- Digital aktivism
- Kampanjnätverk för de som inte vill låsa upp sig i en grupp utan vill/kan göra punktinsats

Verksamhetsmötet avslutades med en diskussion samt en skriftlig enkät med syfte att utvärdera för att kunna göra verksamhetsmötet än bättre. Som en möjlighet till faktisk påverkan mellan årsmötena är verksamhetsmötet en viktig demokratisk arena. Till nästa verksamhetsmöte kommer styrelsen därför att analysera diskussionen och enkätsvaren för att på så sätt kunna utveckla och förbättra verksamhetsmötet framöver.

Styrelsen vill passa på att tacka de distriktsaktiva som deltog under lördagen och de värdefulla diskussioner detta gav upphov till.

Jag hoppas vi träffas igen nästa höst!

ANDREAS BOKERUD
SEKTIONSSTYRELSEN

NYA MEDLEMSSIDOR!

Du har väl inte missat att Amnesty fått nya medlemssidor? Adressen (och inloggningsuppgifterna) är desamma som för de gamla: amnesty.se/internt. Logga in, kika runt och hoppa sedan över till medlemsforum.amnesty.se för att berätta vad du tycker om uppdateringen.

Kina: Var är Cao Shunli?

Människorättsförsvararen Cao Shunli fördes den 14 september bort av polis på Pekings internationella flygplats. Hon är samvetsfånge och kan vara utsatt för ett påtvingat försvinnande. Det är inte bekräftat var hon befinner sig eller vilken rättslig status hon har. Cao Shunli har tidigare skickats till omskolningsläger för sin fredliga aktivism och arbete för mänskliga rättigheter.

När hon greps var hon på väg till Genève i Schweiz för att delta i ett utbildningsprogram i FN:s människorättssystem.

Cao Shunli deltog i somras i en sittprotest utanför kinesiska utrikesdepartementet för att kräva att det civila samhället får större inflytande i den periodiska granskning FN:s råd för mänskliga rättigheter gör av Kina. Vid fyra tillfällen avbröts protesterna av polis. Nu har polisbilar placerats utanför UD för att förhindra framtida protester.

Skriv till
Director of the Beijing City Public
Security Department
Fu Zhenghua
9 Dongcheng Menqian Dajie
Beijing 100740
Kina
Fax: +86 10 6524 2927

Dear Director,

May I use this opportunity to express my deepest concerns for Cao Shunli, a human rights defender who was taken away by police on 14 September at Beijing Capital International Airport while on her way to Geneva, Switzerland, to attend a training programme on UN human rights mechanisms. I fear that she may have been subjected to enforced disappearance.

Therefore, I call on you to inform Cao Shunli's family immediately of her whereabouts, and ensure her wellbeing. I also call for assurances that she is not tortured or otherwise ill-treated while detained.

Most importantly, I hereby call on you to release Cao Shunli immediately and unconditionally as she appears to have been detained solely for exercising her right to freedom of expression and thus must be considered to be a prisoner of conscience.

Respectfully yours,

Datum: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 19 november.

Bahrain: Aktivist dömd för "förolämpning"

Den politiske aktivisten Mahdi Sahwan, 43, dömdes den 30 september till ett års fängelse på grund av att han "förolämpat" kungen och ytterligare tre månader för att ha "uppmanat till en olaglig sammankomst". Mahdi Sahwan greps den 7 juli på grund av tal han höll den 5 juli under en serie politiska möten. Antalet gripna i Bahrain som har använt sin yttrandefrihet ökar samtidigt som samvetsfångar och civila aktivister sitter kvar i fängelser. I november 2011 lovade regeringen att följa rekommendationerna från den oberoende kommissionen BICI om att ställa personer inför rätta om de misstänks för att ha begått brott mot mänskliga rättigheter. Dessa löften har inte infriats.

Den 9 september undertecknade 47 länder i FN:s råd för mänskliga rättigheter ett uttalande där de uttrycker oro för de pågående kränkningarna av mänskliga rättigheter i Bahrain. Amnesty anser att Mahdi Sahwan är en samvetsfånge som omgående ska frigges.

Skriv till
King Shaikh Hamad bin 'Issa Al Khalifa
Office of His Majesty the King
P.O. Box 555
Rifa'a Palace, al-Manama, Bahrain
Fax: +973 1766 4587
(det kan vara svårt att komma fram)

Your Majesty:

May I express my concerns regarding Mahdi Sahwan, a political activist who was sentenced by a Lower Criminal Court in Manama to one year's imprisonment for "insulting" the King and three months' imprisonment for "calling for an illegal gathering".

I call on Your Majesty to release him on the basis that the only charges against him should not be considered criminal offences and contravene Bahrain's obligation to uphold the rights to freedom of expression and peaceful assembly. He may thus be a prisoner of conscience.

I also call for assurances that he is protected from torture and other ill-treatment and that he has regular access to his family and lawyer.

Lastly, I urge that laws that criminalize the peaceful exercise of the right to freedom of expression are repealed.

Respectfully yours,

Datum: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 19 november.

Colombia: Afrocolombianer mottar dödshot

Andres Lance, medlem i ett samhällsråd i El Carmen del Darien, blev den 3 oktober hotad till livet av män som arbetar för ett antal inflytelserika jordägare som har beslagt tagit kollektivt ägd afrocolombiansk mark i Curavadoområdet i norra Colombia.

Marleny Benitez, rådsmedlem i Pedeguita Mansilla, blev tillsammans med andra kvinnor knivhotad av en man med anknytningar till paramilitären då hon och en grupp återvände till ett område de hade tvingats lämna för 16 år sedan. Samme man hotade även Enrique Petro, som jobbar för fördrivna afrocolombianernas rätt att återvända till områden som de har tvingats lämna.

I december 2012 slog författningsdomstolen fast att regeringen måste följa en tidsplan för att fördrivna afrocolombianer ska kunna återfå sin mark. Under åren har de blivit utsatta för dödshot när de har försökt återta mark. Amnesty kräver säkerhet och skydd för de afrocolombianska invånarna och avvärjning av paramilitära grupper.

Skriv till
Presidente Juan Manuel Santos
Presidente de la Republica,
Palacio de Narino, Carrera 8 No.7-26
Bogota, Colombia
Fax: +57 1 596 0631

Excmo Sr. Presidente:

Me dirijo a Usted para expresar mi preocupación por la seguridad de Andrés Lance, Marleny Benítez, Enrique Petro y otros líderes comunitarios de las zonas de Pedeguita Mansilla y el Curvaradó. Ellos han sido amenazados por paramilitares al intentar reclamar sus tierras que han sido apropiadas ilegalmente por terratenientes y por intereses económicos vinculados a los paramilitares en la región.

También pido a las autoridades que ordenen una investigación completa e imparcial sobre las amenazas de los paramilitares contra miembros de las comunidades de Curvaradó y Pedeguita Mansilla. Los resultados de la investigación deben ser publicados, y los responsables de estas amenazas tienen que ser llevados ante la justicia.

Además, las autoridades tienen que emprender acciones inmediatas para disolver los grupos paramilitares y romper sus vínculos con las fuerzas de seguridad.

Respetuosamente,

Datum: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 19 november.

**Ovanstående vädjandebrev finns också på amnestypress.se
(längst upp i högra hörnet)**

Kalendarium

Stockholm: Amnesty International och Diakonia ordnar ett mini-seminarium på MR-dagarna om export under rubriken "Export till priset av mänskliga rättigheter?"

Torsdag 14 november 12.00–12.30 på Ekoteket.

Mer information: www.mrdagarna.nu

TRÄFFA AMNESTY OCH SKRIV FÖR FRIHET!

Just nu skriver 100 000-tals människor i närmare 80 länder för att ge hopp och skapa förändring i andra människors liv. Genom brev, vykort och sms protesterar vi mot människorättsövergrepp.

Under perioden 11 november - 10 december kan du träffa Amnestygrupper runt om i Sverige och delta i kampanjen. Läs om var och när du kan träffa oss i Amnestys kalendarium på amnesty.se. Du kan också agera i kampanjen på amnesty.se/skriv

Skriv för frihet!

MED ETT KNAPPTRYCK KAN DU GÖRA SKILLNAD. BLI SMS- AKTIVIST!

Du får ett sms varannan vecka som berättar om en aktuell aktion som du kan svara på. Ditt namn läggs då till ett färdigskrivet vädjande som skickas vidare till berörda makthavare. Avsluta din prenumeration genom att skicka AKTIVIST STOPP till 72 980. Varje sms kostar 5 kronor att ta emot.

BESTÄLLNINGSKUPONG

JA, JAG BESTÄLLER AMNESTYS ÅRSRAPPORT 2013!

Rapporten kostar 200 kr.
Kostnad för porto tillkommer.

**JA, JAG BESTÄLLER SVENSKA SEKTIONENS
ÅRSREDOVISNING 2012**

Vi skickar den mot portokostnad.

JA, JAG VILL PRENUMERERA PÅ AMNESTY PRESS!

5 nr per år kostar 160 kr. Skicka mig ett
inbetalningskort.
Som medlem får du Amnesty Press
automatiskt.

FÖR- OCH EFTERNAMN:

ADRESS:

POSTNUMMER OCH ORT:

TELEFONNUMMER:

Beställ via e-post: distributionen@amnesty.se eller skicka in
kupongen i ett kuvert till Amnesty international, svarspost
110 610 800, box 4719, 116 92 Stockholm

AMNESTYS
ÅRSRAPPORT 2013

SVENSKA SEKTIONENS
ÅRSREDOVISNING
2012

»Uganda! Ryssland!«

Jag skriver detta i ett mötesrum i ett hus som tillhör en studentorganisation i Paris. Runt bordet sitter ett 30-tal representanter från hbtq-organisationer i några av de länder i världen som ger delar av sitt bistånd till kampen för hbtq-personers rättigheter. Vi har startat ett löst nätverk vars syfte är att uppnå ett mer strategiskt arbete för hbtq-personers rättigheter globalt.

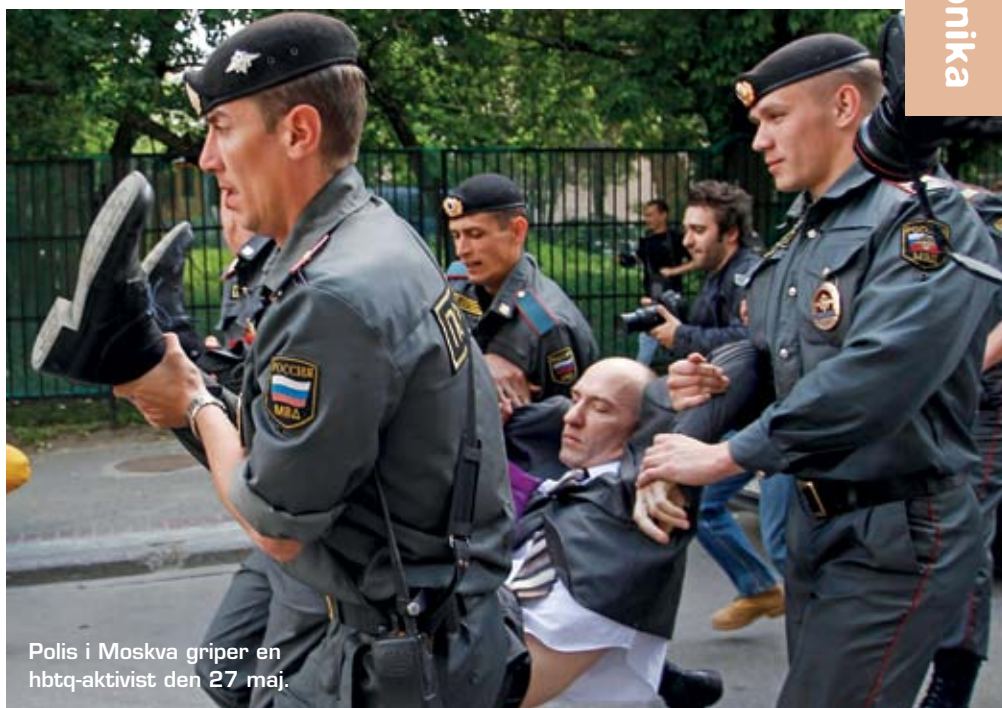
Och vi diskuterar: Hur kan vi undvika att organisationer baserade i nord/väst, utan kontakter med aktivister i syd, drar igång egna kampanjer som gör mer skada än nytta? Eller att alla springer åt samma håll och pumpar in pengar i samma länder, med korruption och överfinansiering av inte så starka organisationer som resultat?

Efter en stunds frustrerad diskussion om några av den senaste tidens händelser utropar en av aktivisterna ironiskt "Uganda! Ryssland!" Och så känns det onekligen rätt ofta just nu. Av alla frågor från journalister som jag får just nu om situationen för hbtq-personer i världen handlar nästan alla om Ryssland. I våras handlade nästan alla frågor om Uganda.

Varför? Det finns förklaringar så klart. Både i Uganda och i Ryssland har lagar införts eller lagförslag lagts fram, vilket kraftigt har försämrat en redan dålig situation för landets hbtq-personer. Det har å andra sidan hänt också i andra länder: Nigeria och Ukraina till exempel. Hbtq-rörelsen i både Uganda och Ryssland är dock större och bättre organiserad än i många andra länder och dessutom har de upparbetade internationella kontakter. Sedan kanske också enskilda händelser har spelat viss roll för det internationella fokuset. I Uganda till exempel mordet på David Kato i januari 2011 och i Ryssland de kommande olympiska spelen.

I Paris diskuterar vi över en middag vad detta intresse för Ryssland beror på. De flesta närvarande har jobbat i många år med internationellt hbtq-arbete och aldrig upplevt något liknande. Detta har också lett till en ganska hetsig diskussion om strategier – kanske allra mest i USA.

Några högprioriterade amerikanska fristående aktivister/bloggare/mediepersonligheter gick tidigt ut och uppmanade till bojkott av till

Polis i Moskva griper en hbtq-aktivist den 27 maj.

FOTO: MIKHAIL METZEL/AP/SCANPIX

exempel OS i Sotji och rysk vodka. Nätkampanjer har organiserats, medier bevakat intensivt, och möjligheterna till avvikande uppfattningar är få – de som uttrycker tvekan gällande bojkott som effektiv strategi hängs ut som svikare. Det amerikanska samtalet pågår i princip frikopplat från de diskussioner som samtidigt förs i Ryssland. Självklart är inte alla ryska aktivister överens i alla frågor men Russian LGBT Network och flera andra stora ryska organisationer har klargjort att de inte tror att en bojkott av OS skulle vara en effektiv metod. De vill istället att OS ska användas som ett tillfälle för att lyfta situationen för hbtq-personer i Ryssland. "Är dessa ryska aktivister och organisationer också svikare?" frågade retoriskt den amerikanske upphovspersonen till bloggen A Paper Bird för några veckor sedan.

Och här står vi nu. I Paris diskuterar vi våra respektive kontakter med våra nationella olympiska kommittéer. Enligt de amerikanska aktivisterna kommer de ryska OS-arrangörerna att bevaka alla deltagare och skicka hem alla som gör någon form av utspel på hbtq-området.

Ett regnbågssmycke är ett politiskt ställningstagande som bryter mot den olympiska stadgan, anser den amerikanska OS-kommittén. Svenska olympiska kommittén, SOK, anser att det är upp till de enskilda deltagarna om de vill uttala sig om sitt personliga ställningstagande gällande hbtq-rättigheter. Problem kommer enligt SOK att uppstå först om idrottaren "propagerar" eller om det viftas med regnbågsflaggor inne på arenan.

Det är denna helg i Paris fyra månader kvar till OS. Det är uppenbart att det inte finns någon given tolkning av vad som egentligen gäller. Och de ryska aktivisterna är överbelastade. I Paris enas vi om regelbundna återkommande avstämningar per Skype. Helt klart är att det kommer att ordnas kampanjer med IOK och sponsorerna i fokus. De ska tvingas ut ur tystnaden. Och: Kanske blir det ett Pride House i OS-byn, trots allt? ■

Ulrika Westerlund
Ulrika Westerlund är ordförande i RFSL.

FOTO: PETER KNUTSON